

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipalvelutyö

2010

Minka Mansikka & Roosa Laatta

HALLITTU KAAOS – PARISUHDE PERUSTANA UUSPERHEEN HYVINVOINNILLE



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) | Sosiaalipalvelutyö

Valmistumisajankohta: 18.12.2010 | Sivumäärä: 78+2

Ohjaaja: Marjatta Hahtola

Roosa Laatta & Minka Mansikka

HALLITTU KAAOS – PARISUHDE PERUSTANA UUSPERHEEN HYVINVOINNILLE

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa kuuden uusperheellisen henkilön näkemyksiä ja kokemuksia omasta parisuhteestaan. Työ pyrkii tuottamaan hyötyä toimeksiantajalleen Suomen Uusperheellisten Liitto ry:lle sekä suomalaisille uusperheille. Uusperheellä tarkoitetaan yhdessä asuvaa pariskuntaa, jonka luona asuu jommankumman tai molempien lapsia edellisestä liitosta. Uusperheitä oli Suomessa vuoden 2008 lopussa 53 674 kappaletta, ja suunta oli ylöspäin.

Tämän tutkimuksen tietoperusta pohjautuu uusperheen ja parisuhteen tarkasteluun, sekä Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n esittelyyn. Tutkimusote on kvalitatiivinen, ja teoreettisena lähtökohtana on systeemiteoreettinen ajatusmalli. Aineiston keruussa on käytetty kolmen uusperheen pariskunnan, eli kuuden henkilön teemahaastattelua. Haastatteluteemoja on ollut viisi, ja varsinaisia tutkimustehtäviä kolme. Haastattelut on litteroitu ja analysoitu aineistolähtöistä sisällönanalyysejä käyttäen.

Keskeiset tutkimustulokset paljastavat, että opinnäytetyön toimeksiantajan, Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n järjestämällä parisuhdetoiminnalla on koettu olevan positiivinen merkitys parisuhteen hyvinvointiin. Toiminnan merkityksiä ovat olleet pariskuntien välisen kommunikaation parantaminen sekä vertaistuen saaminen. Toisena merkittävänä tutkimustuloksena mainittakoon, että voidakseen hyvin, voidaan katsoa uusperheen parisuhteen tarvitsevan vertaistukea, tukea perheyntymisprosessiinsa sekä tukea uusperheen jäsenten kiintymyssuhteiden muodostamiseen. Kolmantena tutkimustuloksena voidaan pitää haastateltavien kohtaamia haasteita, joita ovat puolison menneisyyteen liittyvät seikat, ajankäytölliset ongelmat uusperheessä sekä yhteiskunnan taholta nousevat paineet.

Uusperheellisyttä on tutkittu varsin vähän, joten tästä tutkimuksesta esiin nousseet tulokset on pyritty liittämään osaksi laajempaa kokonaisuutta opinnäytetyön tulososassa. uusperheellisyys on aiheena ajankohtainen ja tärkeä, ja jatkotutkimuksia kaivataan, jotta osataan tarjota oikeanlaisia palveluja ja oikeaa tukea tälle jatkuvasti lisääntyvälle perhemallille.

ASIASANAT: Uusperhe, Parisuhde, Hyvinvointi, Vertaistuki

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

B.Sc. of Social Services | Social Services

Date: 18.12.2010 | Total number of pages: 78+2

Instructor: Marjatta Hahtola

Roosa Laatta & Minka Mansikka

CHAOS UNDER CONTROL – THE LOVE RELATIONSHIP AS A FOUNDATION FOR THE WELLBEING OF STEPFAMILIES

This thesis aims to bring out the point of views and experiences that six members of different stepfamilies have about their relationships. This thesis is also aiming for benefiting both its employer, The Association of Stepfamilies in Finland called Suomen Uusperheellisten Liitto ry, and all the Finnish stepfamilies. A stepfamily means a couple living together with children from their previous relationships. There were 53 674 stepfamilies in Finland at the end of the year 2008, and the number is rising.

The knowledge base of this research is grounded on theory of stepfamilies and relationships. It also introduces Suomen Uusperheellisten Liitto ry and its main activities. The method of this research is qualitative, and the theoretical starting point is the system theoretic way of thinking. The material has been collected with a thematic interview of three stepfamily couples, overall six persons. There have been five interviewing themes, and three actual research tasks. The interviews have been transcribed and analyzed using the material-based content analysis.

The main conclusion reveals that the actions aimed for couples by the thesis' employer, Suomen Uusperheellisten Liitto ry, have had positive effects on the wellbeing of the studied relationships. These actions have benefited their conversational skills and given peer support. Another conclusion is that in order to stepfamilies being well, they need peer support, support for their familizing project and support for the creation of attachment between the members of the stepfamily. A third conclusion is the challenges the stepfamilies face, which include the past of the spouses, problems of time management in the stepfamily, and the pressures rising from the society.

There have not been many studies about stepfamilies, and therefore the results from this study have been added to a wider context in the results section of this thesis. Stepfamilies are a current and important topic, and there is a need for further research in order to offer right type of services and support for this family model, which is becoming more and more common.

KEYWORDS: Stepfamily, Relationship, Wellbeing, Peer support

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	UUSPERHE MONIULOTTEISENA PERHEMALLINA	8
2.1	Uusperhe käsitteenä	8
2.2	Uusperheen myytit suomalaisessa yhteiskunnassa	9
2.3	Uusperheen kehitysvaiheet	10
2.4	Vanhemmuus uusperheessä	14
3	PARISUHDE TARKASTELUN KOHTEENA	15
3.1	Parisuhteen määritelmä	15
3.2	Parisuhteen kehitysvaiheet	17
3.3	Uusparisuhteen keskeiset ongelmakohdat	19
3.4	Aiempia tutkimustuloksia	21
4	SUOMEN UUSPERHEELLISTEN LIITTO RY	23
4.1	Liiton toiminta-ajatus ja toiminta-ympäristö	23
4.2	Liiton keskeisiä työmuotoja	25
4.3	Vertaistuen määritelmä ja liiton vertaistoiminta	26
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	28
5.1	Teoreettinen viitekehys	28
5.2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät	30
5.3	Aiheen valinta ja rajaus	34
5.4	Tutkimusmenetelmät	35
5.5	Tutkimuksen kohde ja aineiston keruu	36
5.6	Aineiston analyysi	38
6	TUTKIMUSTULOKSET	40
6.1	Haastateltavien taustat	40
6.2	Teema 1: ”Eka kerta oli erhe, perusta uusperhe”	42
6.3	Teema 2: ”Meil on oikeus olla olemassa tällasella kokoonpanolla!”	45
6.4	Teema 3: ”Ei kattoakaan korjata sateella...!”	47
6.5	Teema 4: ”Ne ex-puolisot... ne ei aina sovi meidän kuvioihin.”	49
6.6	Teema 5: ”Se on se meidän tiimi”	50
7	YHTEENVETO TUTKIMUSTULOISTA	51
7.1	Parisuhdetoiminnan ja vertaistuen merkitys haastateltaville pariskunnille	51

7.2	Kokemuksia uusperheen parisuhteen tarvitsemasta tuesta	53
7.3	Uusperheen ja sen parisuhteen kohtaamat haasteet	56
7.4	Vertailua aiempiin tutkimustuloksiin	58
8	PÄÄTELMÄT JA POHDINTA	61
8.1	Tutkimuksen etiikka	61
8.2	Tutkimuksen luotettavuus	64
8.3	Työskentelyn arviointia	69
8.4	Lopuksi	74
	LÄHTEET	76

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuspyyntö
- Liite 2. Haastatteluteemat

KUVIOT

Kuvio 1. Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n organisaatiokaavio	24
---	----

1 JOHDANTO

Suomalaisia uusperheitä oli vuoden 2008 lopussa 53 674 kappaletta, ja määrä on jatkuvassa nousussa (Tilastokeskus 2010a). Tilastoihin ei lasketa niitä uusperheitä, joissa lapset eivät ole kirjoilla, eikä niitä uusperheitä, joissa lapset ovat jo täysikäisiä. Koska uusperheet ovat lisääntymässä, on tähän perhemalliin syytä kiinnittää yhä enemmän huomiota erilaisia perhepalveluja ja tukimuotoja suunniteltaessa. Uusperheellisyys kaipaa myös lisää tutkimusta osakseen, jotta palvelut ja tuet osattaisiin kohdistaa oikeisiin osa-alueisiin.

Tämän kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on perehtyä uusperheen kantavaan voimaan, eli sen parisuhteeseen. Perheterapeuttista ja systeemiteoreettista lähestymistapaa käyttäen etsimme vastauksia kolmeen tutkimustehtävään: ensimmäisenä tehtävänä kartoitettiin sitä, millainen merkitys Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n, eli SUPLI:n parisuhdetoiminnalla on ollut uusperheen parisuhteen hyvinvoinnille. Toisena tutkimustehtävänä on tarkasteltu sitä, mihin ja minkälaista tukea uusperheen parisuhde tarvitsee voidakseen hyvin. Kolmantena selvitettiin, mitä haasteita uusperhe ja sen parisuhde kohtaavat ja miten ne eroavat ydinperheen kohtaamista haasteista.

Tutkimustehtävien kautta pyrimme pääsemään sellaisiin tutkimustuloksiin, joita SUPLI voisi toimintaansa kehittäessään hyödyntää. Uusperheen parisuhde eroaa monella tavalla ydinperheen parisuhteesta, ja opinnäytetyö pyrkii huomioimaan juuri nämä erityispiirteet. Keskittymällä uusperheen ja sen parisuhteen erityisiin ominaisuuksiin, lisätään myös uusperheen lasten hyvinvointia.

Tutkimus toteutettiin SUPLI:n toimeksiannon pohjalta. SUPLI on kaksi henkilöä työllistävä, valtakunnallinen ja sitoutumaton järjestö. Liiton toiminta-ajatuksena on uusperheiden hyvinvoinnin turvaaminen ja perheytymisprosessin tukeminen vertaistukea tarjoamalla. Perheytymisellä tarkoitetaan tässä raportissa perheen omaa kokemusta yhteenkuuluvuudesta, sekä perheroolien selkiytymistä. SUPLI tarjoaa myös neuvontapalveluja sekä uusperhetapahtumia

uusperheellisille. Liiton vapaaehtoisvoimin toimivat paikallisyhdistykset ovat levittäytyneet eri paikkakunnille.

Ensimmäinen yhteistyöpalaveri SUPLI:n kanssa pidettiin 11.12.2009, jossa hahmoteltiin opinnäytetyön aihetta ja toteutusta. Liitto tarjosi toimipisteessään, Turun Perhetalo Heidekenin tiloissa puitteet tehdä tutkimusta yhteensä 10 viikon harjoittelujaksolla, joka toteutui vuoden 2010 aikana. Laadullisen tutkimuksen aineisto hankittiin kuuden, noin tunnin mittaisen teemahaastattelun avulla, jotka litteroitiin jälkepäin tarkasti. Tutkimustuloksiin päädyttiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen.

Tässä opinnäytetyössä on haluttu paneutua tutkimusetiikan sekä tutkimuksen luotettavuuden pohdintaan. Koska aiempi uusperhetutkimus on suhteellisen vähäistä, koimme tärkeäksi suorittaa myös vertailua aiempiin tutkimustuloksiin. Tämän opinnäytetyön tulosten on määrä tuoda näkyväksi kolmen uusperheellisen pariskunnan, eli kuuden henkilön näkemyksiä ja kokemuksia uusperheen parisuhteesta ja siihen liittyvistä osa-alueista.

Opinnäytetyö on lähes vuoden kestävän prosessin tulos. Toivomme, että siitä välittyy lukijalle aito kiinnostus aihetta kohtaan. Toivomme myös, että lukija löytää mahdollisimman kattavat vastaukset uusperheen parisuhteesta heränneisiin kysymyksiinsä. Kuten eräs haastateltavamme osuvasti totesi, uusperhettä ei voi perustaa, jos ei omaa tietynlaista kaaoksensietokykyä. Toteammekin nyt, että kaaoksensietokykyä on hyvä olla myös tämänkaltaista laadullista tutkimusta toteutettaessa.

Raportti etenee uusperheen ja parisuhteen yleisen tarkastelun kautta tutkimuksen toteuttamisen kuvaamiseen. Teoriapainotteisen alun jälkeen on tutkimustuloksia pyritty kuvaamaan lukijaystävällisesti muun muassa suorien lainausten avulla. Tutkimustulokset on kuvattu haastatteluteemojen mukaisesti, ja tulosten yhteenvedossa on esitetty löydetyt vastaukset tutkimustehtäviin. Pohdintaluvussa on nostettu esiin tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset. Raportti sulkeutuu omaan pohdintaan ja työskentelyn arviointiin.

2 UUSPERHE MONIULOTTEISENA PERHEMALLINA

2.1 Uusperhe käsitteenä

Uusperheellä tarkoitetaan yhdessä avo- tai avioliitossa asuvaa pariskuntaa jonka luona asuu jommankumman tai molempien alaikäisiä lapsia edellisestä suhteesta (Tilastokeskus 2010b). Taloudessa voi asua myös puolisoiden yhteisiä lapsia. Sanakirjan ja tutkijoiden määritelmästä huolimatta myös etävanhemmat saattavat tuntea itsensä uusperheeksi, kun he aloittavat uuden parisuhteen. Myös täysikäiset lapset saattavat asua kotona, joka luo uusperheellisyyden tuntua. Kuka vaan voi tuntea itsensä uusperheelliseksi, ja vastaavasti myös uusperheessä asuvat henkilöt saattavat kokea elävänsä täysin tavallista ydinperheen arkea.

Tilastokeskuksen mukaan uusperheitä oli Suomessa vuoden 2008 lopussa 53 674 kappaletta, ja näiden perheiden vanhemmista puolet oli naimisissa ja puolet eli avoliitossa. Määrä oli kasvanut vuodesta 1998 lähes kymmenellä tuhannella. (Tilastokeskus 2010a). Uusperheiden määrä lisääntyy siis jatkuvasti myös Suomessa, mutta silti aihetta käsittelevää tutkimustietoa ja kirjallisuutta on verrattain vähän.

Alle 2-vuotiaista erolapsista 89 prosenttia jää äidilleen, joten suurin osa uusperheistä syntyy uuden miehen muuttaessa perheeseen. Uusperheet ovat siis pääosin äidin ja lasten muodostamia perheitä, joissa lisäksi on äidin uusi kumppani ja mahdollisesti uuden suhteen lapsia. (Forsberg & Nätkin 2003, 108.) Suomessa ei ole tehty montaakaan tutkimusta siitä, mitä miehen isyydelle erossa tapahtuu ja miten hän kokee oman vanhemmuutensa eläessään etäisänä, eli lasta tapaavana isänä, mutta samalla mahdollisesti fyysisenä, psyykkisenä tai sosiaalisena isänä puolison lapsille.

Uusperheet voidaan jaotella karkeasti kahteen perhemalliin: Uusperheisiin, jotka ovat aloittaneet alusta uuden perhe-elämän ja näin ollen hankkineet myös yhteisiä lapsia, sekä uusperheisiin, jossa on ensisijaisesti kysymys kahden

aikuisen uudesta parisuhteesta ja joissa uusperheellisyys saattaa olla enemmänkin parisuhdetta hajottava kuin koossapitävä tekijä. (Jaakkola & Sääntti 2000, 66.) Systeemisessä perheterapianäkemyksessä korostuukin juuri perheen osa-alueiden ja osajärjestelmien merkitys koko kokonaisuuden toimivuuteen ja hyvinvointiin. Jos uusperhe ei tunnista perheyttään, aiheuttaa se perhesysteemin jumiutumisen. Jos jumiutumaa ei poisteta ja toimintamalleja muuteta, on eron riski suurimmillaan.

Uusperheen käsitteitä värittää usein negatiivinen sävy. Esimerkiksi sana äitipuoli viittaa puolikkaaseen vanhemmuuteen, vailla biologista suhdetta. Kielitoimisto suosittelee käytettäväksi sanoja uusperheen isä tai äiti, mutta nämä käsitteet eivät selvennä, onko kyseessä biologinen suhde vai suhde lapsipuoleen. (Raittila & Sutinen 2008, 15.) Uusperheestä käytetään monia eri nimityksiä, kuten toisintoperhe ja uusioperhe. Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n toiminnanjohtaja Pekka Larkela huomauttaa, että nämä nimitykset antavat ymmärtää, että uusperhe olisi ikään kuin kierrätyksen tulosta. Siksi Suomen uusperheelliset ovat vakiinnuttaneet uusperhe-käsitteen virallisesti käytettäväksi nimikkeeksi. (Larkela 2010.)

Tässä opinnäytetyössä puhutaan äitipuolista, isäpuolista, lapsipuolista sekä etä-äideistä ja etäisistä. Etävanhemmalla ja etälapsella tarkoitamme muualla asuvaa ja tapaavaa biologista vanhempaa tai lasta. Vastavuoroisesti lähilapsella viitataan virallisesti ruokakunnassa asuvaan lapseen. Nämä käsitteet koskevat kuitenkin suurimmaksi osaksi asumisjärjestelyjä, eivät niinkään uusperheen välisiä tunnesiteitä tai suhteen laatua. (Raittila & Sutinen 2008, 15-16.) Uusparisuhteella viitataan opinnäytetyössämme uusperheen parisuhteeseen huolimatta siitä, että suhde saattaa olla toiselle osapuolelle ensimmäinen.

2.2 Uusperheen myytit suomalaisessa yhteiskunnassa

Uusperheiden osuus suomalaisissa lapsiperheissä oli vuoden 2008 lopussa 9,2 prosenttia. Tilastojen mukaan samana vuonna suomalaisissa uusperheissä

eläviä, alle 18-vuotiaita lapsia oli 10,4 prosenttia. (Tilastokeskus 2010a.) Uusperheiden osuus on siis huomattava, ja jatkuvasti kasvusuunnassa.

Uusperhetietouden lisääntymisestä huolimatta, vallitsee Suomessa yhä ennakkoluuloja ja myyttejä uusperheisiin liittyen. Myytti käsitetään usein valheelliseksi ja perättömäksi, mutta myytit voivat olla myös tapa katsella maailmaa riippumatta siitä, ovatko nämä uskomukset todistettu oikeiksi vai vääriksi. Negatiivis-sävytteiset myytit koskevat uusperheitä eniten äitipuolen roolista käsin. Jo perinteisissä saduissa ja kertomuksissakin äitipuolet esiintyvät usein ilkeinä ja julmina, jopa lapsipuolilleen vaarallisina naisina. Ilkeä äitipuolimytti onkin kenties tunnetuin uusperheisiin yhdistettävä ennakkoluulo ja uskomus. (Sutinen 2005, 16.)

Uusperheisiin liittyvänä myyttinä pidetään myös uskomusta, jonka mukaan naiset rakastavat kaikkia lapsia. Tämä myytti voi olla suorastaan vahingollinen uusperheissä, joissa naiset itsekin uskovat rakastavansa puolison lapsia pyyteettä, ja pettyvät ja syyllistävät itseään huomattaessaan uskomuksen vääräksi. (Sutinen 2005, 51.) On luonnollista olla rakastamatta täysin eri geeniperimän omaavaa lasta, mutta uusperheiden rasitteeksi tämä uskomus lapsia rakastavista naisista on yhä vallalla suomalaisessa yhteiskunnassa. On luonnollista kokea jopa vihamielisyyden tunteita lasta kohtaan, joka ei kannaa omaa geeniperimää. (Hayman 1999, 235.)

Systemisen ajattelun mukaan yksikään sen osa ei pysty yksipuolisesti kontrolloimaan systeemin toista osaa. Tämä tarkoittaa, ettei yksikään perheenjäsen voi syyttää ongelmista itseään tai toista, sillä tällainen syytös edellyttäisi totaalista ja lineaarista valtaa toiseen systeemin osaan. (Aaltonen & Rinne 1999, 224.) Uusperheessä ongelmat ovat usein yhteisiä, ja ne vaikuttavat kaikkiin jäseniin ja systeemin osiin.

2.3 Uusperheen kehitysvaiheet

Monet uusperheet perustavat perheen epärealististen odotusten pohjalle. Jo uusperheen perustamisvaiheessa kohdataan pettymyksiä, kun se ei toimikaan

samoin kuin ydinperhe. Selkeitä eroja on havaittavissa uusperheiden ja ydinperheiden välillä. Eroja on huomattavissa esimerkiksi siinä, että puoliosasta tulee yhtäkkiä vanhempi sen sijaan, että lapset liittyvät perheeseen myöhemmin suunnitellusti. Lapset saattavat myös asua kahdessa eri kodissa vuorotellen, ja joissain tapauksissa hyvinkin epäsäännöllisesti. Suurin osa uuspareista joutuu olemaan vuorovaikutuksessa ex-puolionsa kanssa lapseen ja vanhemmuuteen liittyvissä asioissa, ja joillain perheenjäsenillä on todennäköisesti takanaan eron tai kuoleman kautta päättyneen, edellisen suhteen suru ja menetys. (Robertson etc. 2006, 46)

Uusperhe käy läpi kehitysvaiheita aivan samalla tavalla kuin mikä tahansa elävä organismi. Uusperheessä on monia erilaisia sidoksia, jotka aiheuttavat jatkuvan paineen ja muutosten mahdollisuuden. Kehitysvaiheiden avulla ja vaivaa näkemällä uusperheen on mahdollista päästä päämääräänsä, joka on hyvä yhteinen elämä. Usein käy niin, että uusperhe toistaa tiettyjä kehitysvaiheita useaan kertaan etenkin silloin, kun perhe joutuu johonkin yllättävään tilanteeseen ja joutuu taas hakemaan omaa muotoaan. (Raittila & Sutinen 2008, 39.)

Kehitysvaiheiden läpikäyminen on koko perheen kannalta tärkeää, ja se vaatii jokaisen perheenjäsenen panoksen. Uusperheen lasten ja aikuisten välille muodostuvat tunnesiteet vaativat kehittyäkseen aikaa ja kärsivällisyyttä. Voidaan sanoa, että tunnesiteiden kehittyminen samanlaisiksi, kuin ydinperheessä on yleensä lasten syntymästä lähtien, kestää vähintään viisi vuotta. Riippuu kokonaan uusperheestä, millaisella tahdilla kehitysvaiheita käydään läpi; juututaanko niihin tai palataanko jo kertaalleen läpikäytyyn vaiheeseen uudelleen. Joillakin perheillä voi vaiheiden läpikäyminen kestää 15 vuotta kun taas joku toinen perhe voi selvittää vaiheista neljässä vuodessa. (Rauha 2003, 63.)

Ensimmäisessä vaiheessa erityisesti aikuiset erehtyvät elämään haaveiden varassa. He uskovat, että kaikki uusperheen jäsenet tulevat onnellisiksi, rakastavat toisiaan ja sopeutuvat toisiinsa ilman minkäänlaisia ongelmia.

Aikuisten mielessä painaa kuitenkin syyllisyys perheen hajoamisesta ja eron tuomasta tuskasta, jonka he ovat lapsilleen aiheuttaneet. Tarve korvata lapsen rikkoutunut perhe on suuri, ja niinpä lapsipuolet toivotetaan lämpimästi tervetulleeksi uuteen perheeseen. Perheen yhdistäminen ei kuitenkaan ole niin mutkatonta ja lapset toivovatkin, että vanhemmat vielä palaisivat yhteen ja he yrittävät olla välinpitämättömiä uusia isä- ja äitipuoliaan kohtaan. (Raittila & Sutinen 2008, 39.)

Toisessa vaiheessa halu yhdenmukaistamiseen ja joukkuehengen luomiseen on suuri, mutta perheenjäsenten mieliä kaihtaa hämmennys. Suurista unelmista ja toiveista huolimatta uusperhe ei toimikaan aivan sillä tavoin, kun aluksi toivottiin. Ilmassa väreilee jo pahaenteisesti, mutta kukaan ei vielä uskalla ilmaista pettymystään suoraan tai avoimesti. Isä- ja äitipuolilla on kova tarve saada hyväksyntä lapsipuolilta, mutta he tulevat usein joko ohitetuiksi tai torjutuiksi. Torjutuksi tuleminen nostaa pintaan tunteita, joita on vaikea käsitellä ja, jotka kumppani saattaa tulkita isä- tai äitipuolen haluttomuudeksi liittyä perheeseen. Yleinen kielteisyys perheen kesken kasvaa ja pelko uudesta epäonnistumisesta alkaa vaivata mieltä. Tässä hämmennyksen vaiheessa alkaa ilmetä myös lojaliteettiristiriitoja. (Rauha 2003, 64; Raittila & Sutinen 2008, 39-40.)

Hämmennysvaiheen jälkeen tunteet alkavat purkaantua kolmannessa vaiheessa eikä pettymyksen, vihan ja syyllisyyden tunteita enää peitellä. Perheenjäsenet eivät tiedä, mitä heiltä oikein odotetaan, eivätkä he tunne omia roolejaan uusperheessään. Unelmat kaatuvat viimeistään tässä vaiheessa ja isä- tai äitipuoli pettyy pahasti ja alkaa voida huonosti. Riitojen ja välienselvittelyjen lisäksi saattaa käydä niin, että perhe jakautuu ryhmiin. Perheen äiti tai isä joutuu tällaisessa tilanteessa vaikeaan ristituleen lastensa ja kumppaninsa tarpeiden välillä tasapainotellessaan ja saattaa tuntea itsensä ulkopuoliseksi. Ristiriitatilanteessa lapset ovat taitavia käyttämään aikuisten riitoja hyväkseen. (Rauha 2003, 64; Raittila & Sutinen 2008, 40.)

Avoimesti tunteista puhuminen ja omista kokemuksista kertominen ovat avainasemassa kriisistä selviytymisessä. Ulkopuolisuuden tunne voi pahimmillaan johtaa siihen, että puoliset vieraantuvat toisistaan lopullisesti heidän juutuessaan riitelyvaiheeseen. Jotta pariskunta ja perhe pääsisivät tilanteessa eteenpäin, tarvitaan jokin ulkopuolinen sysäys, joka ohjaa heitä eteenpäin vaikeassa tilanteessa. Tuki voi löytyä ystäviltä, terapiasta tai sitten pariskunta voi etsiä tietoa uusperheellisyydestä sekä siihen liittyvistä sudenkuopista. (Rauha 2003, 64; Raittila & Sutinen 2008, 40.)

Neljännessä vaiheessa perheen omien perinteiden ja tavoitteiden rakentaminen alkaa ja ristiriitoja sekä vaikeita tunteita aletaan selvittää. Perheenjäsenet uskaltavat tuoda julki omia odotuksia, vahvoja tunteita ja tarpeita. Riitoja on yhä, mutta selvä pyrkimys muutokseen on jo olemassa. Äiti- tai isäpuoli oivaltaa muutoksen välttämättömyyden parhaiten, sillä biologinen suhde lapsiin on edelleen voimakas ja heistä toinen voi jäädä täysin vaille tukea. Tilanteen rauhoittamiseksi on tehtävä konkreettisia sopimuksia, jotka selkeyttävät molempien asemaa perheessä. Puolisot voivat esimerkiksi sopia, että entisen puolison yhteydenottoihin vastataan yhdessä ja kahdenkeskeiselle ajalle varataan erikseen aikaa kiireisen arjen keskelle. Pariskunta voi vielä joutua tasapainoilemaan lastensa ja puolisonsa välillä ja vanhempi saattaa pelätä menettävänsä molemmat. (Rauha 2003, 65; Raittila & Sutinen 2008, 40.)

Perheeseen sitoutuminen tapahtuu viidennessä vaiheessa, ja ratkaisuja ongelmiin aletaan työstää tosissaan, vaikka lapset saattavat vieläkin osoittaa mieltään. Vanhemmat onnistuivat ylittämään biologiset rajat, jolloin perheen rakenne muuttuu. Tässä vaiheessa perheelle on jo kertynyt omaa historiaa ja he pystyvät hyväksymään uusperhe-elämän realiteetit sekä elämään niiden mukaan. Hyvän lopputuloksen edellytyksenä on selkeä puhe yhteiselämän säännöistä ja yksilön tarpeiden erosta. Tässä vaiheessa on jo mahdollista, että perheen uusi aikuinen voi ylittää biologisen rajan ja selvittää lapsen kanssa välejänsä ilman, että toisen aikuisen täytyy puuttua tilanteeseen. Puolisoiden aikaisempi menneisyys pystytään jättämään taakse eikä vanhoja, mahdollisesti

hyvinkin vaikeita, ihmissuhteita vatvota enää jatkuvasti. Perheen ilmapiiri on muuttunut vakaaksi ja toinen toista tukevaksi. (Rauha 2003, 65; Raittila & Sutinen 2008, 40- 41.)

Kuudennessa vaiheessa isä- tai äitipuolen ja lapsipuolen suhteet ovat parantuneet huomattavasti ja roolit ovat löytyneet. Huomioitavaa on myös se, että uusperheen parisuhde on hyvillä kantimilla ja suhde toimii. Ulkoiset vaikeudet eivät tunnu enää niin vaikeilta kohdata, koska perusta on riittävän vahvalla pohjalla. Seitsemäs vaihe on helpotus koko perheelle. Uusperhe hyväksyy uuden identiteettinsä ja on tyytyväinen olemassaolostaan. Perheenjäsenten välit muuttuvat avoimmiksi ja läheisyys kasvaa. (Raittila & Sutinen 2008, 41.)

Kehitysvaiheiden läpikäymisen jälkeen perhe voi yhdessä katsoa taaksepäin ja ehkäpä nauraakin alkuvaiheen käänteille. Perheen kohdatessa vaikeuksia se voi taantua jo läpikäytyihin vaiheisiin uudelleen, mutta pääsee niistä eteenpäin nopeammin kuin ensimmäisellä kerralla. Kun uusperhe on perheytnyt ja vaiheet on käyty läpi, ongelmat liittyvät sen jälkeen yleensä uusperheen ulkopuolisiin tekijöihin. Vaikeudet ovat sidoksissa esimerkiksi entisiin puolisoihin ja lasten asumisjärjestelyihin. (Raittila & Sutinen, 2008, 41)

2.4 Vanhemmuus uusperheessä

Oman lapsen saaminen on ihmisen elämän kenties suurin virstanpylväs ja muuttava tekijä. Uusperheessä toinen aikuinen saattaa tulla kertaheitolla useammankin lapsen vanhemmaksi, biologisen vanhemman rinnalle. Vanhemmuus ei rajoitu vain biologisten linjojen taakse, vaan se voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen. Uusperheitä tutkittaessa vahvasti esiin nousevat isä- tai äitipuolen sosiaalinen ja psykologinen vanhemmuus, linkittyneinä puolison biologiseen ja juridiseen vanhemmuuteen. (Ritala-Koskinen 2001, 54.)

Biologinen vanhemmuus on aikaisemmin tarkoittanut kulttuurissamme niin sanottua oikeaa vanhemmuutta, mutta myöhemmin on havaittu, etteivät biologiset linjat aina ole automaattisesti lapselle parhaita. Esimerkiksi adoptioperheissä biologisia suhteita ei ole, mutta vanhemmuutta toteutetaan silti kolmella tärkeällä tasolla. Juridisella vanhemmuudella tarkoitetaan laillisia oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen suhteen. Juridiset oikeudet ovat uusperheissä usein esillä, sillä eron tapahtuessa on määriteltävä tarkkaan kenen luona lapsi asuu, kuka saa lasta koskevat etuudet ja kuka päättää lasta koskevista asioista. Myös lapsella on juridisia oikeuksia vanhempiinsa, tärkeimpinä lapsen oikeus tavata muualla asuvaa vanhempaa sekä oikeus saada huoltoa molemmilta vanhemmilta. Uusperheissä kysymys on usein aikuisten velvollisuuksista lasta kohtaan, lapsen oikeuksien sijaan. (Ritala-Koskinen 2001, 56-57.)

Sosiaalisella vanhemmuudella tarkoitetaan aikuista, joka konkreettisella huolenpidolla sekä toiminnalla turvaa lapsen arjen ja elämän sujumista. Sosiaalisen ulottuvuuden voidaan ajatella liittyvän lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukselliseen toimintaan. Psykologinen vanhemmuus merkitsee ennen kaikkea lapsen näkökulmaa siitä, kenet hän kokee vanhemmakseen. Psykologinen ulottuvuus perustuu tunnesuhteeseen lapsen ja aikuisen välillä. Yksikään neljästä vanhemmuuden ulottuvuudesta ei sulje toistaan pois, eikä ole riippuvainen muista määreistä. (Ritala-Koskinen 2001, 58.)

3 PARISUHDE TARKASTELUN KOHTEENA

3.1 Parisuhteen määritelmä

Parisuhteen määritelmässä keskeistä on tiedostamattomuus sekä vuorovaikutuksen molemminpuolisuus, sillä parisuhde on puolisojen välinen, tietoinen ja tiedostamaton, emotionaalisen ja seksuaalisen vuorovaikutuksen molemminpuolinen prosessi. Parisuhteessa yhdistyy kahden erillisen ihmisen

oma ja yhteinen elämänkohtalo. Samalla parisuhteen solmiminen on valinta, joka yleensä perustuu rakastumiseen ja kiintymykseen. (Alkio & Malinen 2007, 32- 33.)

Parisuhteen tärkeys korostuu etenkin uusperheissä, jotka ovat muodostuneet jo alun perin aivan eri tavalla kuin ydinperheet ja ydinperheen parisuhde. Puhuttiinpa sitten uusperheestä tai ydinperheestä parisuhde on joka tapauksessa yksi ihmisen elämän vaikeimmista vuorovaikutussuhteista. Vastavuoroisen tunnesiteen luominen ja siihen sitoutuminen molempia tyydyttävällä tavalla on vaativa asia ja taito. Jos puolisoilla on samanlaisia elämäkokemuksia, ne voivat parhaimmillaan rakentaa suhdetta parempaa suuntaan ja lujittaa sitä, mutta toisaalta samalla muodostaa umpikujan suhteeseen. Erilaiset ristiriidat ja kriisitilanteet ovat läheisessä yhteydessä perheen ja puolisojen elämänvaiheisiin ja siihen, mitä arkielämä tuo mukanaan. (Alkio & Malinen 2007, 32- 33.)

Parisuhteessa eläessään ihminen kohtaa nykyisyytensä, menneisyytensä ja tulevaisuutensa sekä toteutuneet, että vasta tilaa hakevat elämänprosessinsa (Alkio & Malinen 2007, 32- 33). Toisinaan parisuhteessa voidaan ajautua tilanteeseen, jossa erilaisuus, erilainen arvomaailma ja elämään asennoituminen voivat muodostaa sellaisen ylitsepääsemättömältä tuntuvan esteen, että yhteiselämän jatkaminen tuntuu vaikealta ja eron mahdollisuus käy mielessä (Kääriäinen 2008, 37). Tällaisissa tilanteissa pariskunnat käyttäytyvät hyvin eri tavoin. Toiset alkavat harkita eroa tosissaan, toiset taas eroavat asiaa sen enempää käsittelemättä. Jotkut sen sijaan hakeutuvat avun piiriin. Yksi tapa hoitaa asia ei sovi välttämättä kaikille, mutta onneksi vaihtoehtoja ja apua on saatavilla hyvin erilaisillekin pariskunnille.

Parisuhteen hyvinvointia voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista käsin. Hyvinvointia voi määritellä ulkoisista tai sisäisistä tekijöistä käsin. Ulkoisilla tekijöillä tarkoitetaan esimerkiksi sosioekonomista asemaa, vanhempien koulutustasoa, asumiseen liittyviä tekijöitä sekä yhteiskunnallisia arvoja ja paineita. Sisäiset tekijät voivat liittyä esimerkiksi vanhemmuuteen, lasten

kasvatukseen, parisuhteen laatuun, arvoihin sekä pariskunnan ja perheen sosiaaliseen tukiverkoston. (Broberg 2010, 78.) Tässä tutkimuksessa parisuhteen hyvinvointia lähdetään tarkastelemaan puolisoiden omasta kokemuksesta käsin. Hyvinvointia määritellään muun muassa yhteisen ajan, tukiverkoston sekä uusperheen lapsiin liittyvien tekijöiden valossa.

3.2 Parisuhteen kehitysvaiheet

Aiemmin tehtyjen tutkimusten mukaan perherakenne on olennaisessa yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Tyytyväisimpiä ollaan silloin, kun pari elää ja asuu yhdessä ilman lapsia. Ilmiö on selitettävissä sillä, että lapsettomien pariskuntien keskinäinen vuorovaikutus on intensiivisempää, ja sukupuoliroolit tasavertaisempia kuin lapsiperheissä. (Sihvo 2002, 9.) Voidaan siis vetää johtopäätöksiä siitä, että uusperheen parisuhde kohtaa prosessissaan monenlaisia vaikeuksia, jotka useimmiten liittyvät vanhemmuuteen, ulkopuolisuuden tunteeseen, roolien hakemiseen sekä arjen pyörytykseen.

Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n toiminnanjohtaja ja perheterapeutti Pekka Larkela kertoo, että uusperheen parisuhde käy läpi erilaisia kehitysvaiheita, jotka eroavat joissakin kohdissa lapsettomien pariskuntien tai ydinperheiden parisuhteiden kehitysvaiheista. Koska kahdenkeskistä aikaa on lasten takia uusperheessä vaikea löytää, on myös parisuhteen vaaliminen vaikeaa. Paineita tuovat myös omat epäonnistumisen pelot. Koska ainakin toisen puolison edellinen liitto päättyi epäonnistumiseen, koetaan että uusparisuhteen on onnistuttava. Toisaalta uskotaan myös, että edellisessä parisuhteessa tehdyistä virheistä on opittu ja uusparisuhdetta tulisi olla helpompi ylläpitää. (Larkela, 2010.)

Ensimmäisessä vaiheessa parisuhteen tutkimuksessa todennettuja parisuhteen kehitysvaiheita, puhutaan rakastumisesta. Puolisoilla on yhteinen haave liiton onnistumisesta, ja he uskovat vilpittömästi kaiken olevan täydellistä. Rakastumiskaudella koetaan voimakasta kiihkoa, jännitettä, epävarmuutta ja haavoittuvuutta. Kumppani nähdään lähes täydellisenä, ja häntä pyritään

miellyttämään. (Suhdesoppa 2010.) Uusperheissä pyritään välttämään uudet pettymykset ja epäonnistumiset jo lastenkin takia. Rakastumisvaiheessa uusparit haluavat antaa kaikkensa kumppanille, mutta lapsetkin vaativat ja tarvitsevat osansa vanhemman rakkaudesta. (Larkela 2010.)

Toisena vaiheena pidetään kriisivaihetta, jossa puoliset huomaavat, ettei elämä ja parisuhde olekaan heidän unelmiensa mukaista, täydellistä harmoniaa. Puolisoiden erilaisuus korostuu, ja piirteet alkavat ärsyttää. Ristiriitoja syntyy, ja tässä kehitysvaiheessa eron riski on suurimmillaan. (Suhdesoppa 2010.) Uusparien kehitysvaiheissa toista vaihetta kutsutaan itsenäistymisvaiheeksi. Puolison epätäydellisyydet korostuvat, ja lapset saattavat koetella uusvanhempaa rajuin ottein. Tässä vaiheessa myös uusperheen parisuhde hajoaa helpoiten. (Larkela 2010.)

Parisuhteen kehitysvaiheissa kolmas ja viimeinen vaihe on nimeltään kumppanuus. Pari löytää toisilleen sopivan elämäntyylin- ja rytmin, ja heidän odotuksensa muuttuvat realistisemmiksi. Toisaalta koetaan voimakasta itsenäisyyttä, toisaalta nautitaan kumppanuuden ja sitoutumisen tuomasta turvallisuuden tunteesta. Tässä vaiheessa rakastuminen muuttuu rakkaudeksi. (Suhdesoppa 2010.) Tämä vaihe ei erottele uuspareja ja lapsettomia pariskuntia keskenään.

Uusperheen kehitysvaiheiden kolmas ja viimeinen vaihe on symbioosivaihe, jossa ydinperheen tapaan rakastuminen muuntuu rakkaudeksi ja kumppanuudeksi. Vanhemmat sitoutuvat vahvasti toisiinsa ja uusperheeseen. Symbioosivaiheeseen saatetaan kuitenkin päästä vasta, kun lapset ovat muuttaneet omilleen. Tällöin puolisoilla on aikaa toisilleen ja parisuhteen vaalimiseen, eivätkä he koe epävarmuuden tunteita roolien hakemisessa ja uusperhe-elämässä. Niin kutsuttu tyhjän pesän vaihe saattaakin monilla uuspareilla olla rikkaampi ja antoisampi kuin ydinperheen pariskunnilla. (Larkela 2010.)

3.3 Uusparisuhteen keskeiset ongelmakohtat

Uusperheet hajoavat ydinperheitä useammin. Jo eronneilla on usein hyvät valmiudet sitoutua ja elää parisuhteessa, mutta harva osaa varautua uusperheen arkeen. Hankaluuksista on mahdollisesti jo puhuttu, mutta jokainen uskoo välttävänsä pahimmat ongelmakohtat suhteessa. Odotukset ovat korkealla, ja häiriöihin reagoidaan ahdistumalla ja hätäntymällä. (Kinnunen 2007, 183.)

Uusparisuhteiden yleisin eron syy ovat lapset. Lapset eivät välttämättä vanhempansa tavoin rakastu uuteen puolisoon, ja heille tulee antaa aikaa toipua edellisestä erosta. Uusperheessäkin tarvitaan kahta aikuista jotka jakavat vastuun arjesta rakkaussuhteensa sisällä. Rakastuneen parin on hyväksyttävä se, että ainakin toinen heistä joutuu jakamaan rakkautensa kohteen muiden ihmisten, lasten, kanssa. (Kinnunen 2007, 187.)

Jokaisessa parisuhteessa on omat kompastuskivensä. Uusperheen parisuhteessa ongelmat saattavat olla hyvin erilaisia kuin ydinperheessä, sillä uusperheen parisuhteeseen liittyvät olennaisesti myös lapset. Uusperheen parisuhteessa ongelmia voi aiheuttaa vanhemmuuden roolien jakaminen ja niiden löytäminen, sekä lasten aseman löytäminen uudessa perhetilanteessa. Erilaiset, ja toisinaan mutkikkaat ihmissuhdeverkostot pitäisi saada toimimaan ja arki pyörimään, jotta parisuhteellekin jäisi vielä tilaa kasvaa ja kehittyä. (Larkela 2010.)

Uusperheissä parisuhteen merkitys korostuu ja niin ollen siinä olevat keskeiset ongelmat liittyvätkin uusperheellisyteen. Uusperheen parisuhde joutuu koetukselle, kun eteen tulee liian nopeassa tahdissa liian paljon asioita, kuten edellisestä liitosta luopumisen surua, vihaa ja pettymystä ja toisaalta taas uudesta suhteesta iloitsemista. Ilon ja surun tunteita on vaikea käsitellä mielessä yhtä aikaa ja siksi usein käy niin, että ilon tunne voittaa ja surutyö edellisistä suhteista jää kesken. (Alkio & Malinen 2007, 55.)

Keskeisiä ongelmakohtia, jotka näkyvät niin uusperheissä kuin ydinperheissäkin, ovat mustasukkaisuus, raha-asioiden hoitaminen ja hylkäämisen pelko. Uusperheissä näkyy näiden lisäksi myös vaikeus selviytyä jaetusta elämäntyylistä, vertailun pelko, sukulaisten ja appivanhempien kanssa syntyvät ongelmat, kurinpidolliset kysymykset, tärkeät, lapsia koskevat päätökset ja erimielisyydet tapaamisoikeuksista. (Hayman 1999, 26.)

Uusparien on tehtävä rajat ex-puolisoihin näkyväksi. Heitä ei tule päästää käyttämään valtaa uusperheeseen. Uusparin on pyrittävä vahvistumaan yhteisenä rintamana, jotta he pystyvät jättämään ulkopuolisten asenteet ja mielipiteet suhteensa ja uusperheensä ulkopuolelle. Uusperheen molemmat vanhemmat tuovat suhteeseen erilaisia vuorovaikutuksen kulttuureja. Entiset parisuhteet ja lapsuuden perhe määrittävät usein ihmiselle tämän omat arvot ja asenteet sekä kyvyn ratkaista ristiriitatilanteita. (Larkela 2010.) Tämän vuoksi uusperheen on tärkeää sopia yhteisistä pelisäännöistä, ja luoda uutta ja omaa perhekulttuuria.

Ongelmaksi parisuhteelle saattaa muotoutua myös uusvanhemman ulkopuolisuuden tunne. Biologisten linjojen jakaessa perheen, saattaa ulkopuolelle jäävä aikuinen kokea olonsa ulkopuoliseksi ja voi pahoin parisuhteessa ja uusperheessä. Tällaisten tuntemuksien noustessa esiin, on ehdottoman tärkeää hakea ulkopuolista tukea tai kommunikoida avoimesti omassa suhteessa. (Larkela 2010.) Uusparien ongelmista selviytymisen välineenä toimii ennen kaikkea avoimen ja rehellisen kommunikoinnin taito. Laajemmin ajateltuna uusparisuhteen onnistumisen edellytyksenä pidetään parisuhteen sisäisiä ominaisuuksia sekä ihmissuhdetaitoja. (Ritala-Koskinen 2005, 84.)

Koska uusperhe on ydinperhettä haasteellisempi perhemuoto, on suhde rakennettava alusta asti tiiviiksi ja vahvaksi. Uusi suhde on mahdollisuus parempaan, mutta siinä piilevät myös riskit vanhaan, totuttuun ja vahingolliseen käytökseen palaamiseen. Onnistuneen parisuhteen pohjalla ovat realistinen ihmiskäsitys ja oman perhemallin tietoinen rakentaminen. Suhteen kasvu

uusparisuhteessa edellyttää, että kumpikin tiedostaa itsessään muuttumisen tarpeen ja näkee parisuhteen vaalimisen tarpeen. (Kinnunen 2007, 188-190.) Usein avioeron läpikäyneet ihmiset herkistyvät miettimään omia toimintatapojaan, ja oivaltavat, että uusi liitto voi toimia aikaisempaa erilaisilla periaatteilla. Usko uuteen suhteeseen vahvistuu, kun yksilö kokee olevansa kehittynyt ihmisenä. (Määttä 2002, 189.)

3.4 Aiempia tutkimustuloksia

Uusperheitä on tutkittu sekä Suomessa että maailmalla suhteellisen vähän. Suurin osa tutkimuksista on keskittynyt lapsen näkökulmaan ja asemaan uusperheissä, ja parisuhde on jäänyt omana käsitteenään vähemmälle huomiolle. Tutkimukset osoittavat, että lasten ja aikuisten käsittämät uusperheet näyttäytyvät keskenään hyvinkin erilaisina (Ritala-Koskinen 2005, 151). Kokonaisvaltainen uusperheen tutkimustyö on lisääntynyt viime vuosina, sitä mukaa kun uusperheellisyys on ansainnut omaa paikkaansa muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvissa perherakenteissa.

Koska perhetutkimus on kehittynyt viime vuosina huomasti, ovat myös erilaiset perhemallit saavuttaneet asemansa tilastoissa. Perhetutkimus alkoi saavuttaa nykyistä suuntaustaan kuitenkin vasta 1970-luvulla, jolloin oivallettiin perheen koostuvan osista, systeemiteorian mukaisesti. Aiemmin keskityttiin perhesysteemissä sen yhteen, ongelmalliseen yksilöön, kun taas nykyään ymmärretään ongelman liittyvän koko perheyhteisöön ja sen ympäristöön. (Meeuwisse ym. 2000, 128.) Niinpä myös uusperheitä, uusperheen parisuhdetta sekä uusperheen ongelmakohtia osataan tarkastella kokonaisvaltaisemmin, ja uusperheellisyyden monet ulottuvuudet huomioiden.

Olemme perehtyneet opinnäytetyössämme aiempaan uusperhettä koskevaan tutkimusmateriaaliin, ja niistä saatuihin tuloksiin. Uusperheissä on ilmeistä, että niiden elämässä vanha perhe ja ihmissuhteet ovat jollakin tavalla läsnä (Jaakkola & Sääntti 2000, 67). Tämä ero ydinperheeseen nähden aiheuttaa uusperheissä epävarmuuden tunteita ja ristiriitoja. Aikaisempiin

tutkimustuloksiin on kuitenkin suhtauduttava kriittisesti, sillä tutkimusotannot ovat olleet suhteellisen suppeita, ja tutkimuksia on tehty melko vähän. Niinpä aiemmat tutkimustulokset tukevat johtopäätöksiä ja tuloksia, mutta ne eivät toimi ehdottomina totuuksina ja johtotähtinä tässä tutkimuksessa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa uusperhe nähdään samaan aikaan sekä ongelmana että onnena. Toisaalta uusperhe koetaan mediassakin viisaammaksi, tyydyttävämmäksi ja lapsen elämän täydellistäväksi instituutioksi, toisaalta taas epävakaaaksi, ongelmaiseksi, aikuisen osalta itsekkääksi sekä jopa lasta laiminlyöväksi kokonaisuudeksi. (Ritala-Koskinen 2001, 152) Tämän, kuten monen muunkin tutkimuksen tavoite on rikkoa ongelmakeskeistä ajattelutapaa ja todentaa, että hyvinvoiva parisuhde uusperheessä tarjoaa myös lapsille turvallisen ja hyvän kasvuympäristön.

Uusperheissä on tyypillistä, että parisuhteen ja rakastumisen aikana vanhemman suhde uuteen kumppaniin välittyy lasten kautta. Yleistä on myös se, että biologisten vanhempien suhde muuttuu toisen alkaessa seurustella uuden kumppanin kanssa. Aiemmin hyvin toiminut eronneen pariskunnan välinen suhde saattaa heikentyä uuden suhteen myötä, mutta vastavuoroisesti suhteen oltua aiemmin huono, saattaa uuden kumppanin tulo asetelmaan muuttaa vanhempien välistä suhdetta positiivisemmaksi. (Hokkanen 2005, 168.) Tutkimusten perusteella ex-puolisot ovat uusperheissä paljon puhuttava tekijä.

Uusperheitä koskevat myytit ovat selkeästi esillä tutkimustuloksissa. Esimerkiksi oletus, jossa naiset ja äidit itsestään selvästi pitävät kaikista lapsista, ilmenee tutkittaessa isien suhdetta uuteen kumppaniin. Etenkin lähi-isät tarkastelevat mahdollisia uusia naisystäviä äitiyden kautta, vaikka näillä ei olisi omia lapsia. (Hokkanen 2005, 167.) Erityisesti naisia koskevat myytit ilkeistä äitipuolista sekä naisiin kohdistuvat odotukset äitiydestä ja suhteesta lapsiin ovat vaikuttaneet siihen, että äitipuolen asemaa pidetään yleisesti uusperheissä vaikeimpana (Sutinen 2005, 159). On siis ilmeistä, että uusperheissä vanhemmuus on läsnä parisuhteessa, vaikka vain toisella on biologisia lapsia.

Parisuhdetyytyväisyyttä uusperheissä hahmotteleva tutkimus toteaa, että yhteyksiä tyytyväisyyteen löytyy muun muassa siitä, onko uusperheen molemmilla osapuolilla lapsia aiemmasta liitosta. Toisen puolison lapsettomuus saattaa aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta, joka uusperheissä kuormittaa parisuhdetta. Myös uusperheen yhteinen lapsi todettiin merkittäväksi tekijäksi parisuhdetyytyväisyyttä lisäävänä voimavarana. (Broberg 2010, 136.)

4 SUOMEN UUSPERHEELLISTEN LIITTO RY

4.1 Liiton toiminta-ajatus ja toiminta-ympäristö

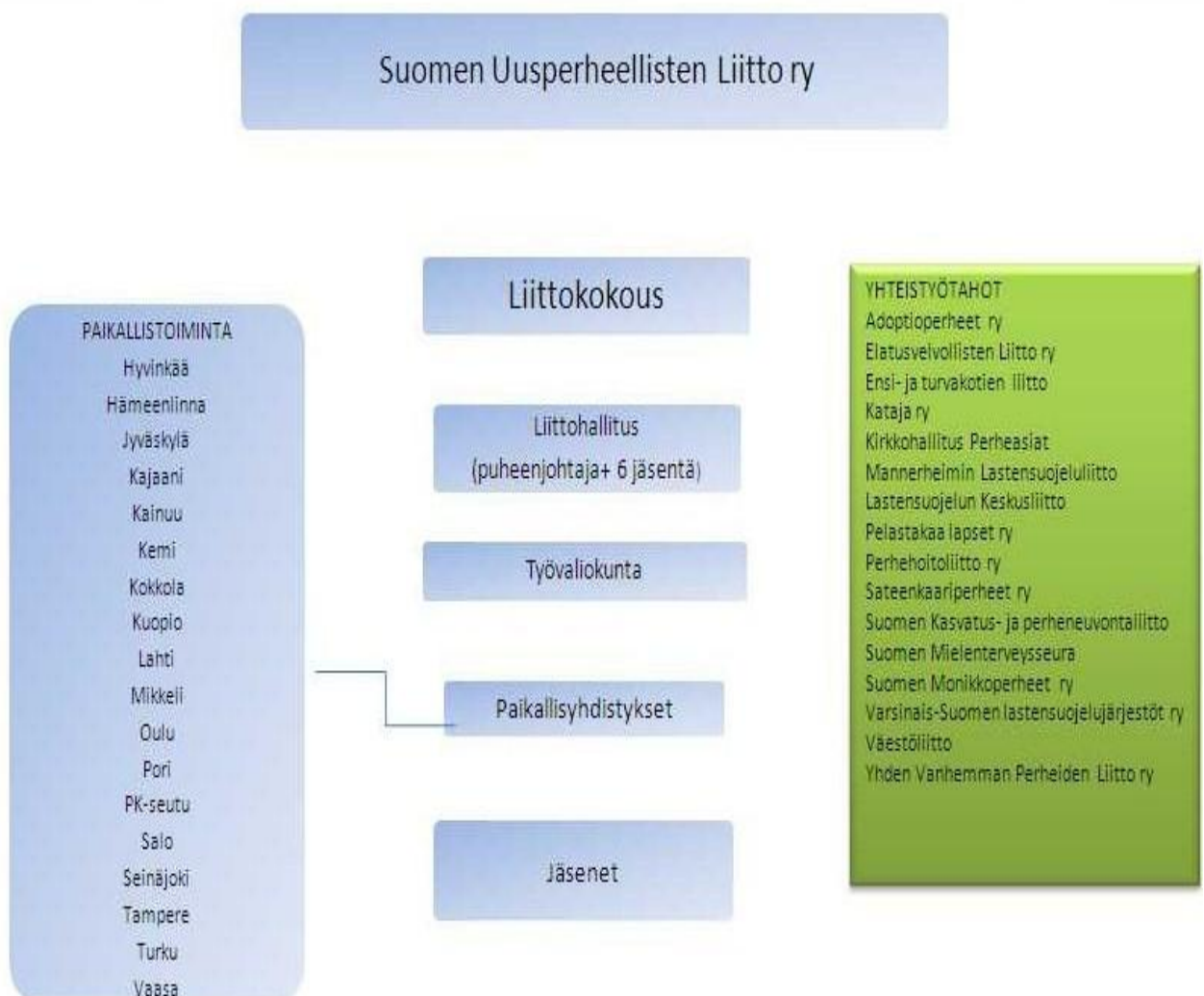
Suomen Uusperheellisten Liitto ry on toiminut vuodesta 1996, ja se on ainoa valtakunnallinen uusperheiden yhteistoimintajärjestö. Liiton toiminta-ajatuksena on uusperheiden hyvinvoinnin turvaaminen ja perheytymisprosessin tukeminen tarjoamalla vertaistukitoimintaa, neuvontapalveluja sekä uusperhetapahtumia uusperheellisille. (SUPLI 2010a.) Liitto on päässyt Raha-automaattiyhdistyksen kohdennetun A-avustuksen piiriin vuoden 2008 alusta alkaen. Lisäksi liiton toimintaa rahoittaa omavarainhankinta, joka perustuu terapia-, -työnohjaus-, ja koulutuspalveluihin. (Toimintakertomus 2009, 5.)

Kohderyhmänä ovat ensisijaisesti uusperheiden vanhemmat, joiden kautta uskotaan vaikuttavan myönteisesti uusperheiden lapsiin, nuoriin sekä koko lähiympäristöön. Toinen tärkeä kohderyhmä ovat uusperheitä työssään kohtaavat sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalan ammattilaiset, joita koulutetaan uusperheasiantuntijuuteen. Uusperhekoulutuksilla liitto pyrkii uusperheiden erityiskysymysten huomioimiseen, sekä pitkän tähtäimen visiona koko yhteiskunnan asenneilmapiiriin muutokseen. (Hankesuunnitelma 2010, 3.)

Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n toiminta-ajatus määritellään yhdistyksen säännöissä seuraavasti:

Liiton tarkoituksena on toimialueellaan toimia jäsentensä kattojärjestönä sekä valvoa uusperheiden yleisiä ja yhteisiä etuja ja oikeuksia yhteiskunnassa, edistää uusperheiden perusturvallisuutta, yleistä hyvinvointia ja kaikinpuolista tervettä kehitystä sekä edistää uusperheiden keskinäistä yhteistoimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä sekä kannustaa uusperheitä omaehtoiseen kansalaistoimintaan. Liitto on poliittisesti ja ideologisesti sitoutumaton järjestö.

(Hankesuunnitelma 2010, 2.)



Kuvio 1. Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n organisaatiokaavio
(Hankesuunnitelma 2010, 3).

Liiton toimintaympäristönä on koko Suomi. Liitolla on kahdeksallatoista (18) eri paikkakunnalla uusperheellisten paikallistoimintaa, ja alueilla on erikseen nimetyt yhteyshenkilöt. Rekisteröityneitä jäseniä paikallisyhdistyksillä oli 26.11.2009 tehdyn katsauksen mukaan yhteensä 429 henkilöä. Liiton jäsenmäärän vaihtuvuus on suurta, sillä jäseneksi liittyneet pariskunnat pysyvät jäsenenä keskimäärin kolme vuotta. Saatuaan tarvitsemansa avun ja tuen, he poistuvat jäsenrekisteristä. Kaikkien paikallisyhdistysten ja -osastojen toiminta on vapaaehtoisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa. (Hankesuunnitelma 2010, 3.)

4.2 Liiton keskeisiä työmuotoja

Suomen Uusperheellisten Liitto ry tarjoaa erilaisia palveluja uusperheellisille. Liiton toimistolla on päivittäin käytettävänä menetelmänä uusperheneuvonta, joka tapahtuu yleensä puhelimen välityksellä. Neuvonta-asiat liittyvät usein uusperheen perustamisvaiheisiin, sekä menneisyyteen ja roolien selkeyttämiseen. Neuvonta on terapeutista, ja sen avulla pyritään selkeyttämään uusperheen rakenteita ja vuorovaikutuskuvioita. (SUPLI 2010b.)

Liitolla on käytettävissään lakiasiantuntija, joka vastaa pääasiassa puhelimitse ja sähköisesti tulleisiin kysymyksiin. Kysymykset liittyvät usein lasten tapaamisoikeuksiin, vanhempien oikeuksiin, asumisjärjestelyihin ja muihin lakisäätöihin seikkoihin. (Loppuraportti 2007, 20.) Uusperhekuviot ovat usein monimutkaisia, ja selkeää lainopillista neuvoa on vaikea löytää muualta. Siksi monet kääntyvät liiton lakiasiantuntijan puoleen.

Järjestö tarjoaa myös maksullisia terapiapalveluita uusperheille, uusperheen pariskunnille sekä yksilöille. Terapiassa pyritään tutkimaan ja ymmärtämään perheiden sisäisessä vuorovaikutuksessa sekä yksittäisillä henkilöillä esiintyviä häiriöitä ja niiden aiheuttamaa kärsimystä. Perheterapia on monikäyttöinen psykoterapiamuoto, ja jokaisen asiakkaan kohdalla määritetään erikseen perheterapian tarkoitus ja tavoitteet. (SUPLI 2010b.)

Uusperheiden on mahdollista saada perheasioiden sovittelua, jonka tavoitteena on vanhempien erotessa turvata lasten asema ja edut. Sovittelija ei kuitenkaan pääätä perheen ratkaisuista. Eräänä liiton tarjoamana palveluna toimii työnohjaus, joka on työrooleihin ja työhön liittyvien kysymysten ja tunteiden tutkimista ja jäsentämistä. Työnohjaus lähtee aina asiakkaan omista tarpeista ja kysymyksistä, jotka hän tuo työnohjaukseen. (SUPLI 2010b.)

Suomen Uusperheellisten Liitto ry keskittyy toiminnassaan olennaisesti uusperheasantuntijuuden levittämisen, ja järjestää ammatillista lisäkoulutusta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Uusperheneuvojakoulutus järjestetään vuosittain, mikäli hakijoita on riittävästi ryhmän kokoon saamisen turvaamiseksi. Uusperhekoulutusta ovat myös liiton järjestämät luennot, lyhytkoulutukset sekä median kautta kulkeva asiantuntija-informaatio. (Larkela 2010.)

4.3 Vertaistuen määritelmä ja liiton vertaistoiminta

Vertaistuki voidaan määritellä sellaiseksi järjestelmälliseksi tukitoiminnaksi, joka tapahtuu kahden ihmisen välillä tai ryhmässä. Vertaistukeen osallistuvat ovat tasavertaisia osallistujia keskenään, ja toimivat yleensä sekä tukijana että tuettavina. Vertaistukitoimintaan voi liittyä myös ryhmän tai keskustelun ohjaaja, ja se perustuu ihmisten samankaltaisiin kokemuksiin ja elämänvaiheisiin sekä ymmärretyksi ja kuulluksi tulemiseen. (Holm, ym. 2010. 11-13).

Uusperhettä ja parisuhdetta koskevissa vertaistukiryhmissä on ehdottoman tärkeää, että luottamuksellinen suhde syntyy eikä sisäisiä sopimuksia petetä. Ryhmässä häpeä katoaa ja aroista asioista keskustellaan avoimesti. Viime vuosina vertaistuki onkin noussut keskeiseksi avun ja tuen menetelmäksi. (Ijäs 2009, 24.) Uusperheelliset nostavat useissa yhteyksissä vertaistuen erittäin tärkeäksi tukimuodoksi.

Uusperheiden parisuhdetta ja vanhemmuutta tukevat vertaisryhmät ovat toimineet tuloksellisesti Suomessa jo viidentoista vuoden ajan. Toiminta on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja sen pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä

ongelmien syntymistä uusperheissä ja samalla tukea uusperheitä jo syntyneissä ongelmissa ja kriiseissä. (Hankesuunnitelma 2010, 3.)

Liiton vertaisryhmätoiminta voidaan jakaa kolmeen luokkaan: Ensimmäinen on vertaistukiryhmät, joka pitää sisällään parisuhdekurssit ja viikonloppukurssit. Toisena luokkana voidaan mainita perhelomat, joissa ylläpidetään loman ajan nuorten ja aikuisten vertaisryhmiä. Kolmantena vertaistoiminnan luokkana liitossa toimii vertaisryhmäohjaajakoulutus, joka sisältää jatkokoulutusta sekä työnohjausta vertaisohjaajille. (Perehdytyskansio 2010.)

Liitolla on kaksi vertaistukiryhmämallia; toinen on pitkäkestoinen, kahdeksan tapaamiskerran malli, joka kokoontuu noin kahden viikon välein 1,5- 2 tuntia kerrallaan. Toinen on viikonlopun mittainen vertaisryhmäviikonloppu, joka järjestetään useimmiten perjantain ja sunnuntain välisenä aikana. Viikonlopun mittainen ryhmä mahdollistaa sen, että pariskunnat voivat osallistua ryhmiin muillakin kuin kotipaikkakunnillaan. Ryhmien ohjaajat ovat Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n vertaisohjaamiseen koulutettuja, itsekin uusperheellisiä uuspereja. (Toimintakertomus 2009, 12.)

Suomen uusperheellisten liitto järjestää noin kerran vuodessa parisuhdekurseja uusperheiden puolisoille. Kurssit eroavat vertaisryhmäviikonlopuista siten, että ohjaajana toimii yleensä perheterapeutti tai muu parisuhdetyön ammattilainen toisen ryhmänvetäjän kanssa. Toiminta on siis ammatillisesti ohjattua ja siellä voidaan käsitellä kipeitäkin asioita. Kurseilla käytetään paljon toiminnallisia menetelmiä ja pureudutaan uusperheen sekä uusperheen parisuhteen ongelmakohtiin. (Larkela 2010.)

Liitto järjestää myös perhelomia uusperheille. Perhelomien tavoitteena on tukea uusperheiden perheytyemisprosessia ja hyvinvointia. Lomilla käytetään eräänä tukimenetelmänä nuorten ja aikuisten vertaisryhmiä, joissa uusperheen jäsenillä on mahdollisuus saada ainutlaatuista tukea uusperheellisyyden herättämiin pulmiin ja kysymyksiin. Ryhmät kokoontuvat viikon lomalla kolme tuntia päivittäin. Tarkoituksena on myös jakaa positiivisia kokemuksia, ja nostaa esiin

uusperheellisuuden tarjoamia voimavaroja toiminnallisten menetelmien sekä keskustelujen avulla. (Toimintakertomus 2009, 15.)

Vertaisohjaajakoulutukseen valitaan pariskuntia, jotka ovat itse osallistuneet vertaisryhmään ja ovat halukkaita saamaan valmiuksia ryhmän ohjaamiseen. Koulutus järjestetään yleensä viikonloppuna, ja se sisältää uusperhettä ja ryhmänohjausta käsitteleviä luentoja, harjoituksia sekä toiminnallisia menetelmiä. Kouluttajana toimii tällä hetkellä perheterapeutti ja uusperheasiantuntija, Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n toiminnanjohtaja Pekka Larkela. (Toimintakertomus 2009, 13.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Teoreettinen viitekehys

Tutkimuksessa keskitymme nimenomaan uusperheen parisuhteeseen, ja lähestymistapamme on perheterapeuttinen. Perheterapeuttisella lähestymistavalla tarkoitetaan vuorovaikutusmalleihin, lojaliteettisiteisiin sekä määrättyihin tilanne- ja kehityskriiseihin keskittymistä (Mahkonen 1998, 18). Uusperheitä tutkiessamme pohjaamme tietoperustaa muun muassa uusparien sekä uusperheen jäsenten välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Terapiaan hakeutuvien, parisuhdekriisin keskellä kamppailevien pariskuntien määrä on kasvanut huimasti viime vuosina (Maurizio 2006, 28). Uusperheellisyys tuo omat haasteensa parisuhteeseen, ja aihepiiri on erittäin ajankohtainen.

Perheterapeuttinen näkökulmamme perustuu systeemiseen näkemykseen perheestä. Se mukaan ongelmia perheessä aiheuttaa systeemin jumiutuminen, ja ratkaisuna on systeemin uudelleenmäärittely ja uudet toimintamallit. (Aaltonen & Rinne 1999, 16.) Systeeminen näkökulma hahmottaa perheen avoimeksi osasysteemiksi, jolla on selkeät rajat ja joka on organisoitunut osasysteemeiksi, joiden kanssa perhe on vuorovaikutuksessa. Kysymys on siis

laajemmasta sosiaalisesta kokonaisuudesta, jonka osa perhe on (Aaltonen 2008). Perhe on siis muutakin kuin perheenjäsentensä summa, ja juuri tämä ideologia auttaa hahmottamaan uusperheproblematiikkaa tutkimuksen muodossa.

Systeemisen näkemyksen mukaan jokaisen perheenjäsenen ja osasysteemin käyttäytymistä määrittää vuorovaikutusmalli, joka lopulta yhdistää perheenjäsenet toisiinsa (Aaltonen 2008). Sen mukaan on tärkeää säilyttää perheensisäinen tasapaino ja sopeutumiskyky, sekä käsittää erään perheenjäsenen oireilun merkitys koko perhesysteemiin. Systeeminen terapianäkemys noudattelee kehämäistä syysseuraus-suhdetta, ja perheessä tapahtumat vaikuttavat kaikkiin jäseniin. (Aaltonen & Rinne 1999, 16.) Systeemikäsityksen avainsanoihin kuuluu myös perheen sääntöjärjestelmä, joka erityisesti uusperheen arjessa koetaan hyödylliseksi. Onkin mielenkiintoista perehtyä uusperheiden parisuhteeseen ja muihin perheen alarakenteisiin liittyviin vuorovaikutussuhteisiin ja malleihin tutkien sitä, mikä saa uusperheen voimaan hyvin ja mikä taas tuo siihen haasteita.

Pariterapian katsotaan alkaneen 1930-luvulla, hieman ennen perheterapian käsitteen muotoutumista. Psykoanalyytikot kiinnostuivat hoidossaan olevien yksilöiden puolisoista, ja näin muodostui psykoanalyttinen pariterapia. Parisuhteiden tutkimisen kautta alettiin myös nähdä perhe systeemisenä kokonaisuutena, jossa voidaan tunnistaa kehityksellisiä prosesseja sekä yksilöiden kasvuhistorioiden merkityksiä. (Malinen & Alkio 2007, 12-13.) Tämä käsitys toimii pohjana tutkimustyöllemme ja antaa tukea analyysivaiheessa, sillä tutkimuksen teoreettisen pohjan tehtävänä on ohjata tutkijat tiettyjen valintojen piiriin tutkimuksen edetessä (Watt Boolsen 2007, 136).

Yhtenä pyrkimyksenämme on selvittää, minkälaista tukea tai näkökulmaa uusperheen parisuhteessa elävät henkilöt ovat saaneet osallistuessaan Suomen Uusperheellisten Liiton järjestämään parisuhdetoimintaan. Uusperheellisyys tutkiminen on ollut etenkin Suomessa melko vähäistä, mutta ajankohtaisuudellaan aihe puhuttaa yhä enemmän ja enemmän.

Kiinnostusta herättää myös se, mitkä asiat uusperheen parisuhteessa aiheuttavat kitkaa osapuolten välillä, ja mihin he kokevat tarvitsevansa tukea ja neuvoja.

5.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tavoitteet nivoutuvat uusperheen parisuhteen tutkimukseen. Tavoitteina on löytää asettamiimme tutkimuskysymyksiin vastauksia, sekä tulkita niitä asiantuntevasti ja tutkimuksellisin ottein. Pyrimme myös tutkimuksen avulla tuomaan uusperhetietoutta esille ja luomaan välineen, jota Suomen Uusperheellisten Liitto ry pystyy toiminnassaan hyödyntämään. Tavoitteena on kuvata uusperheen parisuhteeseen liittyviä, erityistä huomiota vaativia näkökulmia.

Eräs opinnäytetyön tavoite on, että tuotos toimisi tiedonlähteenä uusperheen parisuhdetoimintaa suunnitteleville tahoille. Kirjallisesta tuotoksesta kävisi ilmi, mihin asioihin ohjaajien kannattaa kiinnittää huomiota toimintaa suunniteltaessa. Toisin sanoen, mitkä ovat tutkimuksen mukaan suurimmat uusperheen parisuhteen ristiriitoja aiheuttavat tekijät. Kun perehdytään tarkemmin uusperheen parisuhteeseen, saadaan arvokasta tutkimustietoa siitä, miten ennaltaehkäistä ongelmia ja hoitaa jo syntyneitä ristiriitoja. Näin vaikutetaan myös kokonaisvaltaisesti uusperheen ja sen lasten hyvinvointiin.

Tämän opinnäytetyön tärkeänä tehtävänä on tukea ammatillista kasvuamme ja valmentaa meistä oman alamme asiantuntijoita. Paneutumalla tähän tärkeään ja ajankohtaiseen aiheeseen, pyrimme tuomaan lukijoiden tietoisuuteen jotakin yhteisöllisesti merkittävää. Parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi on tutkimuksen lähtökohtana hyvä olla tutkijan oma kiinnostus aiheeseen, sekä halu saada vastaus johonkin tiettyyn kysymykseen (Watt Boolsen 2007, 23).

Tutkimustehtävät, eli kysymykset, joihin lähdimme etsimään vastauksia, jakautuivat kolmeen.

1. Minkälainen merkitys parisuhdetoimintaan osallistumisella ja vertaistuellalla on ollut uusperheen parisuhteen hyvinvoinnin kannalta?
2. Mihin ja minkälaista tukea uusperheen parisuhde tarvitsee voidakseen hyvin?
3. Mitä haasteita uusperhe ja sen parisuhde joutuvat kohtaamaan, ja miten ne eroavat ydinperheen haasteista?

Näihin tutkimuskysymyksiin pyrimme löytämään vastauksia kolmen pariskunnan haastattelun ja kirjallisuuden avulla. Ensimmäisen kysymyksen perustelu pohjautuu siihen, että haluamme kartoittaa SUPLI:n toiminnan kehittämistoimintaa varten toiminnan oleellisia ja konkreettisia merkityksiä parisuhteelle. Toisen kysymyksen perustelemme sillä, että olemme kiinnostuneita tietämään tuen tarpeet, jotta uusperheelliset sekä palveluja tarjoavat tahot tiedostaisivat palvelujen ja tukimuotojen tarpeellisuuden ja osaisivat kohdistaa tuen oikeisiin osa-alueisiin.

Kolmas tutkimuskysymys perustuu ydinperheeseen vertailuun sekä haasteiden määrittelyyn, jotta uusperhettä perustamassa olevat saisivat osviittaa uusperheellisyyden mukanaan tuomista haasteista. Se kartoittaa myös haasteita uusperheitä työssään kohtaaville ammattilaisille, jotta työntekijät kykenisivät varautumaan näihin.

Opinnäytetyössä käytetään relevanttia, eli käyttökelpoista teoriaa, joka tukee käytännössä laadullista tutkimustyötämme. Valitsimme tutkimukseen kvalitatiivisen lähestymistavan, sillä halusimme tutkia luonnollisia tilanteita, joissa kaikkia vaikuttavia tekijöitä ei voida kontrolloida. Mielenkiintomme kohteena oli tiettyihin tapauksiin liittyvät syy-seuraus-suhteet, joita ei voida tutkia kokeellisesti. (Metsämuuronen 2001, 14.) Tässä tapauksessa kyseessä ovat kolmen uusperheen pariskunnan puolisojen kokemukset omasta parisuhteestaan, ja muun muassa vertaistuen merkityksestä parisuhteen hyvinvointiin.

Olemme tutkijoina kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista, emme niinkään tapahtumien yleisluontoisesta jakautumisesta yhteiskunnassa. Perustelemme tutkimuksen kvalitatiivisen näkökannan myös sillä, että tutkimme yksittäisten toimijoiden, eli pariskuntien, merkitysrakenteita sekä osallisuutta tietyissä tapahtumissa eli parisuhdetoiminnassa. (Metsämuuronen 2001, 14.)

Tutkimuksen tieteenfilosofia liikkuu kriittisen teorian ja konstruktivismin välimaastossa. Kriittinen teoria merkitsee todellisuuden tarkentumista erilaisten sosiaalisten, kulttuuristen, eettisten sekä sukupuoleen liittyvien tekijöiden kokonaisuudesta. Olennaista on myös tutkijan ja tutkittavan välinen sidos, ja tutkijan arvomaailman vaikuttaminen tutkimustuloksiin. (Metsämuuronen 2001, 12.) Kriittinen teoria määräytyy enemmän todellisten käytäntöjen, kuin ideologioiden ja ajatusten pohjalta. Ajatellaan, että ihminen on yhteiskunnan tuotos, mutta toisaalta ihminen on myös luonut yhteiskunnan. Niinpä kriittinen teoria käsittää todellisuuden ihmisen ja yhteiskunnan jatkuvana, dynaamisena yhteistoimintana (Watt Boolsen 2007, 33).

Konstruktivismilla tarkoitetaan suhteellista todellisuutta realistisen sijaan. Olennaista tässä filosofiassa on myös tutkijan ja tutkittavan interaktiivinen yhteys. Tulokset perustuvat tutkijan tulkintaan tutkittavasta. Näitä kahta suuntausta voidaan luonnehtia myös eksistentiaalis-fenomenologishermeneuttisiksi filosofioiksi, sillä metodologia perustuu hermeneutiikkaan eli todellisuuden tulkintaan. (Metsämuuronen 2001, 12.) Hermeneuttinen ajattelu taas perustuu siihen, että ihminen määrittelee itse oman todellisuutensa. Tiedon tarkoituksena on auttaa tulkitsemaan ja ymmärtämään todellisuuteen liittyviä ilmiöitä. (Watt Boolsen 2007, 32.)

Perustelemme valitsemamme filosofian sillä, että uusperheitä tutkittaessa on todennäköistä, että tutkijoiden omat arvot ja todellisuus vaikuttavat tutkimuksen lopputulokseen. Jokaisen haastateltavan parisuhteen puolison todellisuus on siis henkilökohtaista, ja tutkittava tieto saadaan kerättyä olemalla tutkittaviin interaktiivisesti yhteydessä. Opinnäytetyössä pyritään kokemusten selvittämiseen.

Uusperheen parisuhdetta käsittelevä tutkimus on mielletävissä empiiriseksi tapaustutkimukseksi. Sen tiedonhankinta perustuu tapahtuman tai ihmisen tutkimiseen tietyssä ympäristössä, ja pyrkimyksenä on tuottaa materiaalia, josta voidaan tehdä erilaisia tulkintoja. Eräänä tutkimuksen tavoitteena on myös ymmärtää uusperheen parisuhdetta ilmiönä entistä syvällisemmin. Tapaustutkimus on konkreettista ja elävää kuvausta todellisuudesta, ja keskittyy tutkittavien omille kokemuksilleen antamiin merkityksiin (Syrjäläinen ym. 2007, 45). Toisaalta tutkimus noudattelee myös fenomenografisen tutkimuksen otteita, sillä eräänä tutkimuksen tavoitteena on myös ymmärtää uusperheen parisuhdetta ilmiönä entistä syvällisemmin. Fenomenologia pyrkii myös tulkitsemaan erilaisia ilmiöitä (Metsämuuronen 2001, 18).

Kvalitatiivisen tutkimuksen metodologia jaottelee käytettävät tiedonhankinnan menetelmät metodeiksi, joita käytämme tutkimuksessa. (Metsämuuronen 2001, 47.) Kuuden henkilön puolistrukturoidut teemahaastattelut toimivat tärkeänä kosketuspintana uusperheellisiin pariskuntiin. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan tarkasti, jotta pystytään tulkitsemaan ja analysoimaan haastattelussa käytyä keskustelua.

Valitsimme tutkimusmetodiksi haastattelun siksi, että parisuhdetta tutkittaessa käsitellään myös hyvin intiimejä ja emotionaalisia asioita. Tällaisia asioita käsitellessä haastattelu on paras tiedonhankintakeino, sillä vain kasvotusten on mahdollista luoda edellytykset luottamukselliseen suhteeseen haastateltavan ja haastattelijan välille (Trost 2005, 48).

Haastattelut tehdään kolmelle (3) pariskunnalle, eli yhteensä kuudelle (6) uusperheen parisuhteessa elävälle henkilölle. Perustelemme tutkimuskohteiden ja henkilöiden valintaa sillä, että näin toimimalla saamme sekä naisten että miesten äänet tasavertaisesti kuuluviin. On hyvin mielenkiintoista havaita, minkälaisia eroavaisuuksia haastattelutulokset pitävät sisällään. Pariskuntien haastattelut toteutetaan samanaikaisesti eri tiloissa, joten on oletettavaa, että puolisojen vastaukset eroavat toisistaan jossain määrin. Puolisot eivät ole myöskään nähneet haastatteluteemoja etukäteen, joskin tutkimuspyynnössä

heitä kehoitetaan pohtimaan yhdessä uusperheen parisuhdettaan ja siihen liittyviä seikkoja.

5.3 Aiheen valinta ja rajaus

Tutkimuksemme aiheen valintaan vaikutti aito kiinnostus uusperheellisyyttä kohtaan ja aiheen ajankohtaisuus ympäröivässä yhteiskunnassa tällä hetkellä. Aiheen valinnassa käytimme hyväksemme niitä pohjatietoja, joita meillä jo oli uusperheistä ja lopullinen aihe oli pitkän prosessin tulos. Tutkimuksen aiheessa on otettu huomioon myös tulevaisuutemme sosiaalialan ammattilaisina siten, että tutkimus suuntautuu sellaiseen kohderyhmään, jonka parissa voisimme nähdä itsemme työskentelemässä.

Ensimmäinen yhteinen opinnäytetyöpalaveri yhdessä Suomen Uusperheellisten Liiton kanssa pidettiin 11.12.2009. Tapaamisessa laitettiin alulle prosessi, jonka lopputuloksena oli valmis opinnäytetyömme aihe. Palaverissa heiteltiin ideoita ilmaan ja yritettiin löytää yhteisiä suuntaviivoja niin, että kaikki osapuolet olisivat tyytyväisiä lopputulokseen. Juuri sen oikean aiheen valinta on yksi tutkimuksen haasteellisimmista tehtävistä ja sen vuoksi käytimme siihen aikaa emmekä tehneet päätöksiä pohtimatta niitä ensin tarkasti.

Saimme valita tutkimusaiheemme melko vapaasti ja se oli toisaalta mieluinen asia, mutta toisaalta meille tutkijoina iso haaste. Tutkimuksellemme oli kuitenkin selvä työelämälähtöinen tilaus ja paikka tehdä se, joten saimme siitä punaisen langan aiheen lopulliseen valitsemiseen. Saimme yhteistyössä liiton kanssa aiheeseemme mukaan ne elementit, jotka halusimmekin ja, jotka olivat myös liiton mieleen. Tutkijoina meille oli tärkeää, että aihe on ajankohtainen, sitä on tutkittu vähän ja se liittyy erityisesti uusperheen parisuhteeseen. Myös tutkimusmenetelmä vaikutti osaltaan aiheen valintaan ja oli alusta asti selvää, että tutkimus noudattaa kvalitatiivisen tutkimuksen linjaa.

Aiheen valitsemisen jälkeen oli aika miettiä sitä, miten aihe tulisi rajata, jotta se ei leviäisi liian laajaksi ja vaikeasti hallittavaksi. Kvalitatiivinen tutkimus antaa mahdollisuuden ongelmanasettelun joustavuuteen ja aiheen tarkentamiseen

prosessin edetessä. (Hirsjärvi ym. 2004, 75-77.) Eriyisen tärkeää oli luoda selkeät tutkimustehtävät ja rajata ne niin, että ulkopuolinenkin lukija tietää mistä on kyse. Aihe on rajattu myös niin, että voimme sekä ajan että tekstin määrän puitteissa tutkia aihetta perusteellisesti.

5.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus, jonka tarkoituksena on saada kuuluviin pariskuntien kokemuksia parisuhteesta ja vertaistuen merkityksestä. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksioikoinen määrittäminen on hankalaa, koska kvalitatiivisella tutkimuksella ei ole kokonaan omanlaisiaan metodeja tai omaa oikeana pidettyä sekä yleisesti hyväksyttyä teoriaa, paradigmaa (Metsämuuronen 2008, 9).

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii tutkimukseemme hyvin sen joustavan luonteensa vuoksi. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittamisella on suurempi asema tutkimusprosessissa kuin tutkimuksessa, joka pohjautuu enemmän teoria tietoperustaan. Laadullinen tutkimus on muuttuvampi ja elävämpi kokonaisuus juuri sen takia, että konkreettisella kirjoitustyöllä on siinä suuri merkitys. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittaminen ei ole ainoastaan tutkimuksen jälkiselostusta tutkimustuloksista, vaan se on enemmänkin prosessin omaista analysoinnin ja teoreettisen näkemyksen kehittämistä. (Hirsjärvi ym. 2004, 247.) Kirjoittaminen ja uudelleen kirjoittaminen on ollut meille juuri oikeanlainen tapa prosessoida tekemäämme työtä ja sen avulla pystymme pitämään kokonaiskuvan mielessämme sekä hahmottamaan tehdyn työmme kattavasti.

Tutkimusotteemme tässä opinnäytetyössä on induktiivinen, koska liikumme yksityisistä havainnoista yleiseen päin (Hirsjärvi ym. 2004, 248). Empiirisenä tutkimusaineistona meillä ovat pääasiassa olleet litteroidut haastattelut, kirjallisuus ja keskustelut. Havaintomateriaalimme perusteella olemme nostaneet esiin sellaisia teemoja, jotka auttavat meitä eteenpäin analyysin ja johtopäätösten tekemisessä. Koko tutkimusprosessin ajan olemme kirjanneet

ylös kirjallisuudesta ja muusta aineistostamme esiin nousseita omia ajatuksia, kysymyksiä, huomioita ja havaintoja.

5.5 Tutkimuksen kohde ja aineiston keruu

Tutkimuksemme kohteena ovat kolme pariskuntaa, jotka elävät uusperheessä. Uusperheessä parisuhteen merkitys korostuu ja uusperheen perustaminen on seurausta siitä, että toisiinsa rakastunut pariskunta on päättänyt yhdistää elämänsä ja lapsensa yhdeksi kokonaisuudeksi (Larkela 2010). Tutkimuksemme kohteita piti yhdistää kaksi eri tekijää, jotta he pystyivät osallistumaan tekemiimme haastatteluihin. Heidän tuli olla uusperheellisiä ja sen lisäksi heidän oli pitänyt osallistua Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n järjestämään parisuhdetoimintaan. Muita yhteisiä kriteereitä ei kohteiltamme vaadittu.

Mielestämme tekemämme kohdevalinta on onnistunut ja aineiston edustavuus on otettu valinnoissa huomioon. Valitsemassamme kohderyhmässä otettiin huomioon myös se, että sukupuoli vääristymää ei ole, koska äitejä ja isiä on yhtä paljon. Kohteiden valitseminen ja kriteerien asettaminen oli suhteellisen helppoa, sillä yhteisiä tekijöitä haastateltavien välillä oli niin vähän.

Ennen haastatteluiden tekoa tai haastatteluteemojen päättämistä tutustuimme järjestelmällisesti sellaiseen kirjallisuuteen, jota voisimme opinnäytetyössämme käyttää. Luimme kirjallisuutta laidasta laitaan, vaikkakin keskityimme teoksiin, jotka liittyvät uusperheellisyyteen, parisuhteeseen ja tutkimuksen tekemiseen. Lähdeaineistoon tutustuminen tuntui meistä erityisen tärkeältä, ja sen vuoksi käytimme siihen paljon aikaa. Lukiessamme kirjallisuutta teimme samalla muistiinpanoja niistä ajatuksista, ideoista ja oivalluksista, joista voisi meille olla hyötyä tulevaisuudessa opinnäytetyöprosessin edetessä. Työharjoittelumme Suomen Uusperheellisten Liitto ry:ssä mahdollisti sen, että materiaalia ja tietoa uusperheistä oli saatavilla erittäin kattavasti koko ajan.

Aineiston keruu opinnäytetyötämme varten tapahtui tekemällä kuusi puolistrukturoitua teemahaastattelua kuudelle henkilölle. Pehdyimme ennen

haastatteluiden tekemistä teemahaastattelun tarjoamaan haastattelutekniikkaan ja siihen, miten saisimme suoritettua haastattelut mahdollisimman hyvin. Teemahaastattelulla tarkoitetaan keskustelunomaista tilannetta, jossa teemoja käydään läpi keskustelemalla ja apukysymyksiä käyttäen (KvaliMOTV 2010a). Yksi tärkeimmistä seikoista haastattelun tekemisessä oli se, että sai luotua luottamuksen ilmapiirin, jolloin haastateltava saattoi puhua vaikeistakin aiheista täysin vapautuneesti. Tärkeää oli myös pitää yllä haastateltavan motivaatiota ja rohkaista haastateltavia kertomaan omista kokemuksistaan ja tunteistaan.

Haastattelut toteutettiin kevään 2010 aikana haastateltavien kotona, ja ne olivat kestoltaan noin tunnin mittaisia. Haastattelimme yhtä pariskuntaa kerrallaan niin, että pariskunnan osapuolet olivat eri tiloissa haastateltavana. Halusimme tällä toimenpiteellä varmistaa sen, että saamme kuulla pariskunnan osapuolten näkemyksen asioista ilman, että he ovat keskustelleet asiasta jo aiemmin keskenään. Olimme haastatteluissa käyttöönn sellaisen linjan, että toinen tutkija haastatteli miehiä, ja toinen tutkija naisia, jotta haastateltavan sukupuoli ei olisi rajoittava tekijä tutkimuksessamme.

Olimme pyytäneet jo etukäteen luvan haastattelujen nauhoitukseen. Tällöin pystyimme keskittymään teemoihin, kysymyksiin ja vastauksiin sekä luomaan avointa suhdetta haastateltavaan. Tämä ei olisi onnistunut, jos olisimme tehneet jatkuvasti muistiinpanoja ja tuijottaneet kysymyspapereihimme. Näin myös haastateltavien todelliset ajatukset pääsivät oikeuksiinsa, eivätkä meidän omat oletuksemme päässeet värittämään haastatteluvastauksia. (Trost 2005, 53-54.)

Haastateltavat tiesivät etukäteen opinnäytetyömme aiheen, mutta haastattelun tarkemmat teemat selvisivät heille vasta haastattelun aikana. Haastateltavat valikoituivat tutkimukseemme erilaisten taustojensa kautta. He sopivat hyvin luomiimme teemoihin ja edustivat kukin omalla tavallaan uusperheellisyyttä sellaisena kokonaisuutena, joka juuri heille on ominaista. Voisi sanoa, että haastateltavamme olivat hyvin motivoituneita osallistumaan haastatteluihin ja he olivat valmiita puhumaan omasta elämästään avoimesti. Saimme kerättyä

laadukasta aineistoa tutkimustamme varten ja pystymme aineiston avulla löytämään vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

5.6 Aineiston analyysi

Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu osana se, että tutkimuksen aineistoa kerätään yhtäaikaaisesti analysoinnin kanssa. Analyysi ja synteesi taas yhdistyvät toisiinsa siinä vaiheessa, kun aineistoa analysoidaan. Hankittu aineisto paloitellaan käsitteellisiksi palasiksi, jolloin ne voidaan synteessin avulla koota jälleen yhteen johtopäätöksiksi. (Metsämuuronen 2008, 48.)

Tässä tutkimuksessa analyysi on aineistolähtöinen, eli induktiivista linjaa noudatteleva, sillä sen johtopäätökset ja tulokset perustuvat aineistossa esiin nousseisiin seikkoihin, eikä aineisto pyri vastaamaan ennalta määritettyihin hypoteeseihin (KvaliMOTV 2010b). Koska kyseessä on laadullinen analyysi, alkaa analyysin tekeminen usein jo itse haastattelutilanteissa. Analyysitekniikat ovat moniulotteisia, ja niitä voidaan toteuttaa eri tavoin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole olemassa yhtä oikeaa analyysitapaa, vaan tutkija löytää kokeilemalla, soveltamalla ja kehittämällä itselleen sopivan analyysimallin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 136.)

Yksinkertaisimmillaan analyysi tarkoittaa empiirisessä tutkimuksessa asioita, joita tutkija tekee koko tutkimuksen suorittamisen ajan. Analyysi pohjautuu aineiston huolelliseen tarkasteluun, tekstin järjestelyyn, teemoihin jakamiseen, sisällön pohtimiseen ja jäsentämiseen. Tutkijan tarkoitus on analyysin avulla saada suuresta aineistosta kerättyä ne tärkeimmät tiedot ja tarkastella niitä seikkoja, jotka ovat tutkimustehtävien kannalta olennaisia. (KvaliMOTV 2010c.)

Aineiston analyysivaihe koetaan usein haastavimmaksi vaiheeksi tutkimuksen suorittamisessa. Analyysin teon helpottamiseksi pidimme näkyvillä suuntaa antavaa ohjenuoraa, joka johdatteli onnistuneeseen ja luotettavaan analyysiin. Ohjenuoran ajatuksena oli muun muassa sen pitäminen mielessä, miksi teemme tutkimusta. Tausta-ajatuksena toimi myös kysymys siitä, miten keräämämme aineisto linkittyy tietoperustaan ja lähdekirjallisuuteen, sekä

omien tutkimustehtävien mielessä pitäminen analyysia tehdessä. (Woods 1999, 83.)

Sisällönanalyysi merkitsee sitä, että haastattelut ovat tarjonneet raaka-aineet teoreettiseen pohdintaan, mutta varsinaiset johtopäätökset luodaan tutkijan oman ajattelun keinoin (Metsämuuronen 2008, 48). Analysoitavaa aineistoa kertyi kuuden, noin yhden tunnin mittaisen teemahaastattelun verran. Litteroitua tekstiä haastattelua kohden syntyi 6-10 sivua, ja yhteensä 47 sivua. Jaoimme litteroinnin omien haastattelujemme perusteella, joten työnjako oli tasapuolisesti kolme haastattelua tutkijaa kohden.

Litteroitu teksti koodattiin aineiston käsittelyn helpottamiseksi kuuden teeman mukaan. Aineiston koodaus tarkoittaa aineiston jäsentelyä erilaisten merkkien avulla (KvaliMOTV 2010d). Koodauksessa käytettiin siis kuutta eri merkkiä, joiden avulla saatiin haastatteluteemoihin liittyvät kohdat näkyväksi tekstin seasta. Tärkeimmät, ja tutkimustehtävien kannalta olennaiset vastaukset merkittiin erilaisin värein, kuten myös suoriksi lainauksiksi soveltuvat lausahdukset. Tässä vaiheessa analyysia käytettiin suurta huolellisuutta, sillä analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen ydinasiat, joista selviää, minkälaisia vastauksia tutkimustehtäviin saadaan (Hirsjärvi ym. 2004, 209).

Koodauksen ja aineiston järjestelyn jälkeen litteroituun tekstiin merkityt koodatut kohdat kerättiin merkkien perusteella viiden teeman alle. Haastatteluissa käytettävät teemat olivat:

1. SUPLI:n toiminta ja sen merkitys parisuhteelle
2. Uusperheen ja uusparisuhteen erityispiirteitä
3. Uusperheen parisuhde ja sen hyvinvointi
4. Haasteet uusperheessä
5. Uusperheen voimavarat

Haastattelujen jäsenysten, eli teemoittain kerätyn tekstin jälkeen, alettiin aineistoa käydä systemaattisesti läpi. Tässä vaiheessa analyysia mielipiteiden vaihto osoittautui tärkeäksi, jotta saataisiin mahdollisimman paljon irti haastatteluaineistosta. Teemojen mukaan kootusta tekstistä tehtiin arvokkaita löytöjä tutkimustehtäviä silmälläpitäen, sekä vedettiin johtopäätöksiä omaa pohdintaa varten. Tässä vaiheessa oli mahdollista rajata aineisto olennaiseen ja epäolennaiseen tietoon.

Relevantit haastatteluvastaukset koottiin lukuun 6, ja mukaan laitettiin runsaasti suoria lainauksia, jotta lukijan olisi helpompi ymmärtää haastateltavan taustajatatuksia. Pyrimme näin myös keventämään tutkimuksen teoreettista rakennetta, ennen varsinaisiin tutkimustuloksiin ja johtopäätöksiin menemistä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Haastateltavien taustat

Haastateltavana oli kolme pariskuntaa, eli yhteensä kuusi henkilöä. Pariskuntien taustat olivat hyvin erilaisia perherakenteeltaan. Tässä tutkimuksessa olemme jakaneet haastateltavat analyysin helpottamiseksi nimityksiin M1, N1, M2 ja niin edelleen, sukupuolen ja haastattelun järjestyksen mukaan. Jatkossa viittaamme lukijaystävällisemmin sukupuoleen ja ikään tutkimustuloksia julkituodessamme. Haastateltavat pariskunnat löytyivät Varsinais-Suomen alueelta, mutta asuinpaikkakuntaa ei tässä tutkimuksen aiheessa ole oleellista mainita.

Ensimmäinen haastateltava uusperheen pariskunta oli työssäkäyvä aviopari, jolla ei ollut yhteisiä lapsia. Suhteen ikä oli noin kolme vuotta, ja lapsia uusperheessä oli yhteensä viisi, ikähaarukalla 9-21- vuotta. Haastatteluhetkellä lapsista kolme asui vakituisesti uusperheessä, yksi omillaan ja yksi vieraili säännöllisesti. Yhteensä viidestä lapsesta yksi oli uusperheen isän biologinen

lapsi, loput uusperheen äidin edellisistä liitoista. Pariskunnan osallistuminen SUPLI:n parisuhdetoimintaan koostui perhelomasta, yhdestä vertaisryhmäviikonlopusta osallistujina ja yhdestä vetäjinä sekä yhdestä parisuhdeviikonlopusta. Viittaamme jatkossa uusperheen isään iän mukaan tunnisteella ”Mies 40”, ja uusperheen äitiin vastaavasti tunnisteella ”Nainen 45”.

Toinen haastateltava uusperhe koostui tällä hetkellä työelämän ulkopuolelle sijoittuvasta avoparista, jolla oli yhteensä neljä lasta. Uusperheen äidin ikä oli haastatteluhetkellä 39- vuotta, ja isän 42-vuotta. Neljästä lapsesta kaksi oli uusperheen isän edellisestä liitosta, yksi uusperheen äidin edellisestä liitosta ja yksi oli parin biologisesti yhteinen. Kaikkien lasten ikähaarukka sijoittui 1- ja 9-ikävuoden välille. Vakituisesti uusperheessä asuivat äidin lapsi sekä yhteinen lapsi, ja uusperheen isän lapset viettivät noin puolet ajastaan uusperheessä. Sekä avoliiton että uusperheen ikä oli noin kaksi vuotta. Pariskunnan kokemus SUPLI:n toiminnasta koostui yhdestä luentotilaisuudesta ja yhdestä vertaisryhmäviikonlopusta. Viittaamme jatkossa pariin tunnisteilla ”Mies 42” ja ”Nainen 39”.

Kolmas haastateltava uusperhe muodostui työssäkäyvistä avoparista, jolla ei ollut yhteisiä lapsia. Uusperheen isän ikä oli haastatteluhetkellä 44- vuotta, äidin ikä 42-vuotta ja suhteen ikä noin 3,5-vuotta, josta kolme vuotta asuttu yhdessä uusperheenä. Lapsia uusperheessä oli yhteensä viisi, joista kolme oli uusperheen isän aiemmasta avioliitosta ja kaksi äidin aiemmasta avioliitosta. Lasten iät sijoituivat 6-19-vuoden välille. Uusperheessä vakituisesti asuivat äidin kaksi lasta, ja isän lapset vierailivat perheessä säännöllisesti. Aiempi kokemus SUPLI:n parisuhdetoiminnasta muodostui yhdestä vertaisryhmäviikonlopusta ja yhdestä luentotilaisuudesta. Käytämme jatkossa uusperheen pariskunnasta tunnisteita ”Mies 44” ja ”Nainen 42”.

Haastattelu koostui viidestä temasta, joiden varaan keskustelu rakentui. Apuna käytimme muistiinpanoja, sekä tarpeen vaatiessa teemaan liittyviä tukikysymyksiä. Tämän luvun seuraavat alaotsikot viittaavat haastatteluista

nousseiden suorien lainausten kautta kronologisesti teemoihin, jotka on seuraavanlaisesti jaoteltu viiteen:

1. SUPLI:n toiminta ja sen merkitys parisuhteelle
2. Uusperheen ja uusparisuhteen erityispiirteitä
3. Uusperheen parisuhde ja sen hyvinvointi
4. Haasteet uusperheessä
5. Uusperheen voimavarat

Käytämme teemoja läpikäydessämme haastatteluista nousseita ajatuksia suorina lainauksina havainnollistaaksemme uusparien mielteitä. Perustelemme suorien lainausten käytön sillä, että haastateltavat ovat ilmaisseet kyseisen asian niin ytimekkäästi ja vakuuttavasti, että asiasisällön vääristymistä ei pääsisi tapahtumaan (Hirsjärvi ym. 2004, 329). Yksi suorien lainausten tarkoitus on eritellä ja todentaa haastatteluvastauksia, sekä tuoda aitoja mielipiteitä esiin. Lainaukset tekevät myös tutkimustuloksista lukijaystävällisempiä. Tutkijoina pyrimme siihen, että suorat lainaukset jatkavat edeltävän tekstikappaleen informaation kuljetusta, eli suorat lainaukset liittyvät kyseiseen aiheeseen eivätkä ne esiinny äkillisinä irtopaloina (Hirsjärvi ym. 2004, 330).

6.2 Teema 1: ”Eka kerta oli erhe, perusta uusperhe”

Otsikon suora lainaus on peräisin naisen 45 haastattelusta, keskusteltaessa SUPLI:n toiminnasta. Kaikki haastateltavat olivat osallistuneet Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n järjestämään parisuhdetoimintaan. Sattumalta haastateltavia yhdisti vertaisryhmään osallistuminen, ja kaikki olivat kokeneet juuri sen tarjoaman vertaistuen arvokkaimmaksi tuen muodoksi.

Tässä teemassa kaikkein vahvimmin esiin nousi toiminnan tarjoama vertaistuki. Jokainen haastateltava yksilö mainitsi sen yhdeksi tärkeimmäksi merkitykseksi toimintaan osallistumisessa. Suurin osa haastateltavista toi esiin myös toiminnasta saatujen käytännön neuvojen ja vinkkien käyttöönoton ja

näkymisen arjessa. Käytännön konkreettisia kysymyksiä, joihin haastateltavat olivat saaneet vinkkejä, olivat muun muassa perhepalaverit, uusperheen juhlien järjestämiseen liittyvä problematiikka sekä lasten osallistaminen esimerkiksi ruoanlaittoon.

No kyllä se vertaistuki ihan yksissään oli se juttu että se toimi ja tuntu luontevalta ja mukavalta. -Mies 42

Tulee ensimmäisenä mieleen kyllä se että se jotenkin hienoo että miten täysin toisilleen tuntemattomat ihmiset menee niinku omien yksityisasioiden kanssa yhteen ja alkaa niistä avoimesti keskustelea toisiaan kunnioittaen ja niinku miten ne kohtaa toisensa ni se on niinku tosi hienoo. -Nainen 39

Uusperheiden juhlapäivien vietto, et mistä siellä keskusteltiin ja ihmisillä oli siitä kokemuksia ja vinkkejä. Ja ne juhlat ihan hyvin menikin. -Mies 44

Iso merkitys vertaisryhmiin osallistuneille oli sen kuulemisella, että muut uusperheelliset painivat täsmälleen samojen ongelmien kanssa. Monia helpotti tieto siitä, joillain asiat ovat haasteellisemmin, vaikkei kenellekään pahaa toivokaan. Lähes kaikki haastateltavat kokivat erittäin hyödylliseksi kokemusten jakamisen, koska he pystyvät tätä kautta ennakoimaan tulevia uusperheen kuvioita. Esimerkiksi teini-ikäisten uusperheen vanhempien kertomukset koskettivat pienten lasten uusperheen vanhempia, sillä he hahmottivat, mitä heillä mahdollisesti on edessään ja miten helpottaa tulevia haasteellisia tilanteita.

Et se vähän niinku et työkalupakkiin pakattais joka kerta vähän jotain uutta kun niillä käy. Ja mä tiedän että sieltä mä ne löydän. Jotain kulkee koko ajan taskussakin mukana niitä työkaluja. -Nainen 45

Tuli tosiaan sekin tämmönen periaatteessa itsestäänselvyys et muil on ihan samanlaisia juttuja ku meilläkin ollu joutuu pohtimaan samoi asioita. -Nainen 42

Ku siellä oli pariskuntia joilla oli isompia lapsia, vaikka teini-ikäisiä, ja ja niinku niit uusperhe-asioita liittyen sit isompiin lapsiin ni sit ihan niinku sit tulevaisuutta ajatellen niin joitain ihan hyviä käytäntöjä sitä varmaan sitte osaa ottaa käyttöön. -Nainen 39

Monet haastateltavat totesivat, että vertaisryhmäviikonlopun ansiosta tuli sellainen olo, ettei ole kummajaisena normaalien perheiden joukossa. Uusperheellisyydestä ja sen problematiikasta ja voimavaroista puhuttiin niiden oikeilla nimillä ja avoimesti. Esimerkiksi koettiin helpotusta siitä, että voitiin puhua avoimesti kielteisistäkin tunteista ja ristiriidoista puolison lasten kanssa.

Monet mainitsivat myös parisuhteen vahvistumisen ja perheytyksen vauhdittumisen viikonlopun merkityksiin. Myös puolisoitten välisen kommunikaation laadun koettiin parantuneen, ja keskustelun lisääntyneen arjessa.

Tää on mun eka oikea perhe, mulla se menee ainakin niinku näin päin et tää ei oo se vaikeus vaan tää on se helppo ja hyvä olo. -Mies 40

Me tosiaan ollaan pariskunta ja tää mejän kokoonpano niin se on meidän mielestä perhe. Ja sit sekin et ei mejän nyt niin hirveesti tarvii ottaa sitä huomioon mitä muut meist ajattelee, pitääks noi esimerkiks meitä perheenä tai sitte noi. -Nainen 42

Joskus tulee sellanen fiilis kun tehdään jotain porukassa, että kaikista, tai ainakin melkein kaikista, tuntuu siltä että oltais perhe. -Mies 44

Niin tota kyl se siinä niinku parani et sit ottaa asioita puheeks, ja sitten se että miten ottaa puheeks. -Nainen 45

Osa haastateltavista nosti teemassa esiin kunnioituksen puolisoa kohtaan tärkeänä viikonlopun aikana ilmenneenä seikkana. Kaiken kaikkiaan kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä SUPLI:n kautta saatuun tukeen, ja aikoivat jatkaa toimintaan osallistumista jossakin muodossa. Monet mainitsivat myös saaneensa uusia näkökulmia uusperheen vanhemmuuteen ja parisuhteeseen, sekä oivalsivat parisuhteen ja vanhemmuuden yhteisen rintaman tärkeyden.

Ku hän vetää ja puhuu ja mä kuuntelen häntä siinä niin mul tulee ihan niinku mieletön domdomdomdom et vau, toi on mun mies! Ja tiätsä semmonen ylpeys ja se arvostus ja se kunnioitus toista kohtaan ni ni tekis mieli mennä jostain ikkunasta huutamaan et haa, toi on mun mies! -Nainen 45

Sitte kattoo ku se puoliso niin hienosti osaa niitä vaikeitakin asioita käsitellä ja niistä puhua niin nniin sitä hienosti kattoo ja silleen kunnioittaa et toi osaa kyl tosi hienosti. -Nainen 39

Kyllä täytyy kunnioittaa ja paljon että ei oo noiden mun lasten kanssa aina ollut ihan helppoa, et et kyllä sellasta suurta kunnioitusta löytyy. -Mies 42

Yhteinen aika koettiin tärkeäksi vertaisviikonloppujen aikana, ja niin ikään aika keskittyä pelkästään parisuhteeseen. SUPLI:n toiminnassa kaivattiin lisää koko perheen yhteisiä tilaisuuksia ja tapahtumia, sekä parempaa informaationlevitystä maanlaajuisesti. Vertaisryhmien ja SUPLI:n tarjoama tuki koettiin tärkeäksi ongelmien ehkäisykeinoksi, mutta lasten näkökulmaa toivottiin enemmän esille.

Tuntuu et mukulat on välillä, et meidän perhe harrastaa uusperheellisyyttä. - Nainen 45

Olis varmasti uusperheitä et ku kattoo sitä supliikkiakin et sen levikkihän on joku 900 kappaletta, et se on ihan hirveen vähän verrattuna siihen et kuinka paljon uusperheitä on. Uusperheitä on niin hirvittävä määrä ja moni ei ehkä vaan löydä tietänsä sinne. -Nainen 42

Se lasten mukaan ottaminen toimintaan et sitä toimintaa vois siltä pohjalta kehittää vielä sitten. Että sitä lasten näkökulmaa esiin, se vois olla sellanen teema. -Mies 42

6.3 Teema 2: "Meil on oikeus olla olemassa tällasella kokoonpanolla!"

Näin totesi nainen 42, viitaten ulkopuolelta tuleviin ennakkoasenteisiin ja oman uusperheensä perheytymiseen. Puhuttaessa uusperheen ja uusparisuhteen erityispiirteistä, haastateltavat nostivat vahvasti esiin parisuhteen merkityksen koko uusperheen hyvinvointiin. Uusperhe perustuu ennen kaikkea parisuhteelle, ja joskus on hoidettava parisuhdetta silläkin uhalla, että lapset tuntisivat itsensä ulkopuolisiksi uudessa tilanteessa. Kaikki haastateltavat kertoivat tiedostavansa, että parisuhdetta pitää hoitaa, tosin uusperheen arki toi tähän haastetta muun muassa yhteisen ajan puutteella. Toisaalta ne haastateltavat, joilla ei ollut yhteisiä lapsia, kokivat rikkaudeksi lasten samanaikaisen ajanvieton toisella biologisella vanhemmilla esimerkiksi joka toinen viikonloppu.

No se parisuhde on tärkeä tässä kuitenkin et kyllä sitä koittaa sitten siihen panostaa... Ja sitten se tietysti voi ihan hyvin ku asioista keskustellaan ja panostetaan tähän yhteiseen juttuun. -Mies 44

Yks osa sitä parisuhteen hoitoo on myöskin se aikuisten kaksinaika ja sitä pitää ottaa oikeesti, se ei tartte olla ees lapsilta pois millään lailla. -Mies 40

Ja tottakai lapset on reagoinu tähän ku on vielä nuori tää uusperhe ni tähän muutokseen kaikki on reagoinu. Et lasten kannalta on ollu tosi vaikeeta niinku mut ku meil on tää hyvä parisuhde ni me ollaan tää sit niinku hanskattu. -Nainen 39

Just tän vuoden puolella esimerkiks ni ei oo ollu hirveesti yhteist aikaa, silloin puhuttiin et pyritään järjestämään mut se on jääny aikalaila puheeks. -Nainen 42

Teemassa puhuttiin myös vanhemmuudesta uusperheessä, ja erilaisista rooleissa arjessa. Monet kokivat olevansa sosiaalinen vanhempi arjessa lapsipuolilleen, etenkin pienten lasten kanssa elävät. Eräs haastateltava mies koki uusperheen vanhemmuuden pienten asioiden muodostamaksi kokonaisuudeksi sekä prosessiksi, toinen mies taas toi esiin biologisen

vanhemmuuden vastuun erilaisena kuin niin sanotun arki-isyiden vastuun. Osa haastateltavista mainitsi arkivanhemmuuden käsitteenä, joita he mielellään käyttävät.

Kyllähän heidän äiti on heille edelleen semmonen, et ei voi olla muuta ku se vahvin tukipilari, mut kyllä mäkin oon saanu tässä semmosta luottamusmiehen asemaa tässä sitten pikkuhiljaa. Mutta aika aikaa vievä prosessi se on ollu sitten että, heidänkin puoleltaan. -Mies 44

Ja kyllä mä koen vanhemmuutta ku he on niinku niin pieniä ja sitte heillä on näitä ongelmia niin tota he tarttee tukee ja rajaa. Ja tota kyl mä koen et mä varmaan sosiaalisesti toimin vanhempana. -Nainen 39

Ja mä en millään lailla koe, eikä mun mieskään koe, et hän ois millään tavalla vanhemmuuden roolissa enää mun aikuisille pojille. -Nainen 45

Et kyl mä oon pojastani ihan täysin vastuussa ja mä oon eri tavalla siitä vastuussa ku mun puoliso. Ja sitten taas puolison tyttöjen isä ja puoliso on niistä tytöistä, heillä on taas erilainen vastuu. Mut se et me oikeesti me ollaan täs arjessa pystytty antaa oikeesti toisillemme se ilo, et me luotetaan toisiimme ihan sata. -Mies 40

Eräs haastateltava koki roolien löytymisen haastavana vaiheena uusperheessä. Esimerkiksi totuttelu siihen, onko puolison lapsia soveliasta komentaa tai kieltää, tuli esiin useammassa haastattelussa. Lähes kaikki haastateltavat kokivat kuitenkin roolien jo tarkentuneen, ja kotia hoidettiin poikkeuksetta yhdessä. Uusperheen erityispiirteeksi nousi myös se, että toinen uusperheen vanhempi saattoi joutua esimerkiksi murrosikäisten vanhemmaksi kertaheitolla, vaikka omat lapset olivat vielä pieniä. Tämä onkin keskeinen ero ydinperheeseen verrattaessa, jossa ensin seurustellaan, ja sitten perustetaan yhdessä perhe alusta asti lapsia yhdessä kasvattaen.

Me hoidetaan kotia yhdessä et sitte vois sanoo et mies hoitaa niinku periaatteessa mun lapsia paljon enemmän, koska ne on täällä enemmän paikan päälläkin. Et se joutuu tai pääsee osallistumaan tähän. -Nainen 42

Tietty alkuun siinä on ollu semmosta totuttelemista, et mikäs tässä on nyt sitten kenenkin rooli, ja just että mitä voi sanoa ja komentaa ja kieltää ja käskää. -Mies 44

Sanotaan näin et me ollaan heti alusta asti lähdetty silleen et niinku komennetaan molemmat, mut kyl se on niinku sun ja mun lapset, et ei siitä pääse mihinkään niin äkkiä. -Mies 42

Uusperheen ja uusparisuhteen erityispiirteiksi mainittiin myös lapsiin liittyviä asioita. Yhdeksi erityispiirteeksi - ja toisaalta rikkaudeksi - eräs uusperheen äiti

mainitsi uusperheen keskenään erilaiset ja eri-ikäiset lapset. Esiin nousi myös kiintymyssuhteen muodostaminen itselle vieraisiin lapsiin, ja sen aiheuttamat tunteet.

Siis tää on rikkaus mitä ne keskenään erilaiset lapset tuo koska sisarukset on keskenään erilaisii mut nää meidän lapset on sitte ihan eri tyyppisiä ja sit ne on eri ikäsiäkin. -Nainen 42

Et tää meidän yhteinen on syntyny tavallaan niinku ydinperheeseen, mut että joo, et tää nelivuotias kohdalla se on nyt sit tas ku hän on nyt perheytyne periaatteessa. Ja eilen käviki ensimmäistä kertaa ku hän soitti sieltä äitilästä tänne ja jutteli isänsä kanssa ni hän pyysi mua puhelimeen ensimmäistä kertaa, ja sit hän pyysi mun poikaa puhelimeen ja se tuntu tosi kivalta. -Nainen39

6.4 Teema 3: ”Ei kattoakaan korjata sateella...!”

Näin totesi mies 40, viitaten parisuhteen hoitamiseen ja siihen, että parisuhdetta kannattaa huoltaa jo ennen kuin ongelmia ilmaantuu - etenkin uusperheessä. Uusperheen parisuhteen hyvinvointi oli teemana hyvin paljon keskustelua herättävä. Päällimmäisinä seikkoina nousi esiin puolisojen välinen kommunikaatio, ja parisuhteen hoitaminen ja siihen panostaminen yhdessä.

Mä en missään nimessä tykkää siitä et sanotaan et naisilla on joku huono piirre tai miehillä on joku huono piirre, mut se, että kun joskus mä toivon, et naiset olis niin mutkattomia, et ne puhuis suoraan asiat. -Mies 40

Yhteisiä arvoja korostettiin hyvinvointia edistävänä asiana. Yhteiset arvot koettiin tärkeiksi erityisesti uusperheessä, sillä se lähensi perhettä, ja vahvisti yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisiä intressejä ja tekemistä pidettiin arvokkaana, ja koettiin että parisuhteen hyvinvoinnin edistämiseksi oli tärkeää hyväksyä koko paketti, eli uusperhe.

Nyt on vielä semmonen tilanne että me ollaan molemmat kotona ja tota me tehdään tosi paljon asioita yhdessä. Ja semmosia asioita, mitkä on niinku molemmille tärkeitä. Me vaan ollaan semmosia et meil on aika samankaltaset arvot ja intressit. -Nainen 39

Kyl me jotenki enne ku me ollaan muutettu yhteen ja alettu seurustelemaan niin me jo puhuttiin ja haisteltiin toisiamme et millasii arvoi kummallaki on ja käyttii nääki läpi. -Mies 40

Et kyl mä oon noissa viikonlopuissa parisuhdejutuissa tavannu sellasia uusperheellisiä pariskuntia, jotka halua ottaa vaan rakkaussuhteen, ei halua ottaa sitä toisen lapsia ja sitä perhettä. Ja mun mielestä sillon ei voida puhua jotenkin niinkun uusperheestä, vaan sit siin on se joku parisuhde ja joku

seurustelukumppani miesystävä naisystävä. Kyl se täytyy ottaa niinku se koko paketti. -Nainen 45”

Suurin osa haastateltavista piti huumoria erittäin tärkeänä, mutta yli puolet koki sen näyttelevän tällä hetkellä liian pientä osaa parisuhteessa. Vaikka jotkut uusperheet perustuvat pelkästään parisuhteelle, pitivät haastateltavat pariskunnat tärkeänä myös uusperheen yhteistä elämää. Oli mielenkiintoista huomata, että suurin osa uusperheellisistä mieltää parisuhteen hyvinvoinnin suoraan uusperheen hyvinvointiin verrannolliseksi.

Ihan tämmösii käytännön asioita et miten esimerkiksi raha-asiat hoidetaan. Jos siellä on vaan toisen lapsia ni kuka pesee pyykit ja kuka laittaa ruoan. Voi tuntua aika huvittavilta jutuilta mut et kyllähän nää riidatki parisuhteessa ni neki alkaa aika pienestä. -Nainen 42

Huumori on itseasiassa meidän ongelma kun me ei olla kummatkaan sellasia kauheen semmosia ehkä tarpeeksi huumoripitoisia, et me ollaan siitä kyllä puhuttu että meidän pitää osata sitä huumoria enemmän jotenkin niinku lastenkin kanssa käyttää et se tekis meidän ilmapiirille ja perheytymiselle ja kaikelle hyvää. -Nainen 39

Kyl huumori sais näytellä isompaaki roolia. Mä oon vähän semmonen tosikko, ei aina tarttis olla niin jalat maassa. -Nainen 42

Sitoutuminen nähtiin haastatteluvastauksissa hyvin tärkeänä parisuhteen hyvinvoinnin edellytyksenä. Myös kunnioitus mainittiin useaan otteeseen, ja sen lisäksi samankaltaista kasvatustilaa lasten suhteen pidettiin parisuhteen hyvinvointia ylläpitävänä tekijänä uusperheessä. Usein monilapsisessa uusperheessä tietynlainen kaaoksensietokyky on tärkeää, sen moniulotteisuuden ja liikkuvien osien vuoksi. Tämä näkyi myös haastatteluvastauksissa.

Semmonen kyky kunnioittaa toista on iso asia ja se, että on suurinpiirtein samoilla linjoilla sinä lasten kasvatuksen suhteen niin kyllä se on iso asia. -Nainen 39

Et kyl se tarttee se parisuhde semmosta... sitoutuminen siihen parisuhteeseen on mahottoman tärkeätä, et erityisesti tällaisessa uusperheen parisuhteessa se korostuu sitten. -Mies 44

Ja mä aina sanon et uusperheelliseksi ei voi ryhtyä jos ei oo semmosta niinku kaaoksensietokykyä. Sitä pitää olla. -Nainen 45

6.5 Teema 4: ”Ne ex-puolisot... ne ei aina sovi meidän kuvioihin.”

Lainaus on Miehen 44 toteamus teemassa, jossa keskusteltiin uusperheen ja sen parisuhteen haasteista. Teema herätti haastateltavissa ajatuksia, jotka liittyivät ex-puolisoihin ja siihen liittyvään tietynlaiseen suhteen päättymättömyyteen. Edellisen liiton päättymättömyys näkyy lasten asioissa, kun yhteinen suhde päättyy, mutta vanhemmuus ei.

Yks haaste mitä ei niinkun ollu ensimmäisessä suhteessa on tietenkin nää ex-puolisot ja niitten kanssa, oman ja toisen ex-puolison kanssa toimeentulemiset ja lasten asiointien sopimiset ja jakamiset, ehkä suurimpana tää tapaamisten sopiminen. Se on ollut semmosta hermoja raastavaa, se sopiminen ja sopimuksesta kiinni pitäminen. -Mies 44

Kyl mä tämmösii mustasukkasuuden pistoksi tunnen et puolisolllakin on hirveen pitkä avioliitto takana... Meillä on silleen hirveen hyvä tilanne et mä saan tukea puolison suvun puolelta et mut on hirveen hyvin siellä otettu vastaan että ei vertailla siihen eksään että se teki parempaa ruokaa tai vastaavaa. -Nainen 42

Tietysti jos menneisyyteen kuitenkin kuuluu ne eksät, mä koen sitte välillä et puolison eksä ehkä välillä joissain tilanteessa yrittää käyttää puoliso hyväkseen niinku tavallaan pompottamalla sitä joihinki juttuihin niin niinku tekemään puolestaan. -Nainen 39

Toinen esille noussut haaste uusperheellisyydestä oli puolison lapsiin kiintyminen, ja heidän kanssaan toimiminen. Eräs uusperheen äiti koki myös haastavaksi ottaa omiin lapsiinsa kohdistuvaa arvostelua vastaan. Biologiset linjat näyttivät korostuvan konfliktitilanteissa monen haastateltavan vastauksissa.

Mää otan hirveen herkästi niinku arvosteluna sen jos mun puoliso arvostelee mun lapsia. Vaikkei se arvostelu kohdistu muhun, mutta mä otan sen semmosena että mä oon huono kasvattaja. -Nainen 42

Tulee helposti tehtyä virheitä koska kuitenkin se oma biologinen tuntuu vahvemmalta ja se on jotenki et sille ei haluakaan antaa tiettyjä asioita, tai ottaa pois mitä taas toisen lapselle on helpompi. -Mies 40

Et justiin jos lapsi täällä kiukuttelee tai tulee jotain kähnää niin vaikka se onkin puolison lapsi niin kyllä siitäkin saa harmistuu. -Nainen 42

Ne eksät liittyy siihen elämään ja pitää osata asennoitua siihen asiaan ja sitte, että pitää oppia elämään toisen lapsien kanssa, oppia välittämään niistä ja kunnioittamaan niitä. -Nainen 39

Haasteiksi mainittiin myös yhteisen ajan puute sekä muut ajankäytön ongelmat. Raha-asiat aiheuttivat osaltaan jonkinlaisia haasteita yhden pariskunnan

kohdalla. Pääsääntöisesti jokainen haastateltava kertoi parisuhteen ja uusperheen voivan hyvin, mutta paineita, ennakkoasenteita sekä haasteita tuntui tulevan myös yhteiskunnan taholta.

Se ajankäyttö on semmonen et lapset on valmiina ja se meno on melkoinen silloin kun kaikki lapset on tässä. Et siin ei jää niinku paljon parisuhteelle aikaa, kun kaikki lapset on. -Mies 42

Meil on aikalailla yhteinen käsitys et toisen ei tarvii elättää toisen lapsii et me sillä lailla ne hoidetaan, mut sitte et miten käytännön elämässä järjestetään niin siinä on oma haasteensa. -Nainen 42

Ollaan siitä onnellisessa asemassa et mul on tytöt ja puolisoilla poika. Mut et jos on muuten ni miten uusperheessä löydetään se intohimo ja intiimielämälle se aika, ilman että on kauheet mustasukkasuusdraamat? -Nainen 45

Yleisemmät ongelmat ja haasteet liittyivät enemmänkin yhteiskunnalliselta taholta tuleviin ennakkoasenteisiin ja -odotuksiin. Uusperhe kokee itsensä tavallisesti normaalina perheenä, joten ulkopuoliset paineet voivat tuntua raskailta käsittää.

Sitä pidetään luonnollisena et jos omille lapsille suuttuu, mut se monesti ei sitä aina itekään hyväksy et jos hermostuu toisen lapsille. -Nainen 42

Sitä mitä mä niinku haluisin et uusperheellisyys ei oo mikään kummajainen se ei tarkoita niinku sitä, et voi kauhee, mitä vaikeuksia teil on. Ja kyl teil varmaan on perhe-elämä vaikeet. Ku me ollaan törmätty semmoseenkin, et kyl me ymmärretään et teil on vaikeet ku teil on uusperhe. Et niinku et miks meil on vaikeeta ku meil on uusperhe? Et hei et uusperheen lapset ei oo kaikki häiriköitä ja niinku ongelmatapauksii ja kaikkee vaan voi kasvaa niinku upeita yksilöitä. -Nainen 45

6.6 Teema 5: "Se on se meidän tiimi"

Suora lainaus nousi esiin naisen 45, kanssa keskusteltaessa uusperheen voimavaroista. Neljä kuudesta haastateltavasta mainitsi teemassa "uusperheen voimavarat" tärkeänä luottamuksen. Luottamus koettiin siis äärimmäisen vahvaksi parisuhteen tukipilariksi, joka kannattelee koko uusperhettä. Teemassa nousi esiin myös yhteisymmärrys, sitoutuminen, kunnioitus sekä rakkaus. Haastateltavien vastaukset ja pohdinta tuntuivat tässä teemassa löytyvän helposti ja vaivattomasti, ja ne olivat melko ytimekkäitä ja lyhyitä.

Niin no kyllä se on mun mielestä niinku rakkaus ja se halu siihen perheytymiseen ja semmoseen niinku et meidän perheen on hyvä olla. -Nainen 39

Luottamus, yhteisymmärrys ja rakkaus... Siinä kai ne. -Mies 42

Kyllä ne ensinnäkin niin ne säkä ja tuuri, et on löytänyt sellasen yhteensopivan ihmisen. Et ei oo olemassa paskoja ihmisiä, ei sillain voi ajatella, mut et on olemassa yhteensopivia tai sopimattomia ihmisiä... Nyt mä olen löytänyt sen yhteensopivan kumppanin. -Mies 40

Ja meidän tiimi vaan vahvistu et ei mitään vaik nää huutaa kiljuu kaikki täs ympärillä, meil on se juttu. -Nainen 45

Jokainen haastateltava löysi uusperheellisyydestä myönteisiä seikkoja, jotka liittyivät enimmäkseen hyvään parisuhteeseen. Haastateltavien vastaukset ja tuntuivat tässä teemassa löytyvän helposti ja vaivattomasti, ja ne olivat melko ytimekkäitä ja lyhyitä. Teeman esiin nostama pohdinta oli myönteistä, ja korosti selkeästi kumppanuutta.

7 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA

7.1 Parisuhdetoiminnan ja vertaistuen merkitys haastateltaville pariskunnille

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli kartoittaa, minkälainen merkitys parisuhdetoimintaan osallistumisella ja vertaistuellalla on ollut uusperheen parisuhteen hyvinvoinnin kannalta. Kuten luvussa 3.1 todettiin, parisuhteen hyvinvoinnin määritelmän viitekehys on tässä tutkimuksessa yhteisen ajan, tukiverkoston sekä lapsiin liittyvien seikkojen summa. Tutkimustulokset osoittivat selvästi, että parisuhdetoiminnalla oli positiivinen merkitys jokaisen haastateltavan parisuhteen hyvinvoinnin kannalta.

Tutkimuksen teoreettisena näkökulmana toimi systeemisen terapian käsitys. Tällä tarkoitetaan perheen näkemistä erilaisina liikkuvina systeemin osina, jossa yhdelle osalle, eli perheenjäsenelle, tapahtuva muutos vaikuttaa myös muihin systeemin osiin, eli perheenjäseniin ja lähiverkostoon. Systeemitheoreettisen ajattelun kautta perheenjäsenet alkavat nähdä itsensä myös suhteessa toisiin, ja alkavat löytää vaihtoehtoja ajattelumalleilleen ja toimintatavoilleen. (Ikonen 2010.)

Tällainen ajattelu korostuu uusperheiden rakenteessa, jossa kaikki perheenjäsenet joutuvat määrittelemään roolinsa ja omat asemansa muuttuneessa perhetilanteessa. Haastatteluissa nousi esiin, että uusperheen perustaminen on kahden eri perhekulttuurin kohtaamista, johon jokaisen uusperheen jäsenen on sopeuduttava. Sopeutuminen voi kuitenkin viedä aikaa, etenkin lapsilla. Teemahaastatteluissa puhuttiin myös prosessista, jonka aikana uusperhe perheytyy.

Jokainen haastateltava oli kokenut vertaistuen parisuhdetoiminnan merkityksellisimmäksi työmenetelmäksi, ja oli sitä mieltä että se oli parisuhteen hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Kaikki kuudesta haastateltavista olivat sitä mieltä, että parisuhdetoiminnan näkyvin merkitys oli keskusteluyhteyden paraneminen, ja keskustelujen laadun muutos parempaan suuntaan. Neljä kuudesta haastateltavasta oli kokenut, että myös aidon kuuntelemisen taito oli heidän kohdallaan toiminnan ansiosta parantunut.

Kommunikaatioyhteyden parantuminen on merkittävä saavutus uusperheen parisuhteessa. Systeemiteoreettinen ajattelu korostaa vuorovaikutusta sekä kommunikaatiomalleja perheen ja parisuhteen ympäristöä vahvistavina tekijöinä. Systeemisessä perheterapiassa yritetään auttaa molempia osapuolia ymmärtämään systeemiin antamansa panoksen merkityksen. (Poliklinikka 2010.) Tutkimustuloksissa oli havaittavissa, että haastateltavat yksilöt joko kokivat kommunikaatiotason hyväksi parisuhteessa, tai he tiedostivat siinä olevan parantamisen varaa. SUPLI:n toimintaan osallistumisella oli ollut positiivinen merkitys haastateltavien pariskuntien keskinäisen kommunikaation laatuun.

Viisi kuudesta haastateltavasta mainitsi konkreettisten neuvojen saamisen arjen sujumisen parantamiseksi erääksi tärkeäksi parisuhdetoiminnan tuomaksi merkitykseksi. Kolme kuudesta haastateltavasta oli kokenut SUPLI:n toiminnan vahvistaneen omaa perheidentiteettiään sekä voimaannuttaneen uusperheen vanhempien yhteistä rintamaa. Kaksi kuudesta henkilöstä koki vertaisryhmäviikonlopun tarjoaman yhteisen ajan tärkeäksi, ja kaikki kuudesta

olivat sitä mieltä, että parisuhdetoiminta auttoi ymmärtämään yhteisen ajan tärkeyden myös arjessa.

Neljä kuudesta haastateltavasta oli sitä mieltä, että SUPLI:n parisuhdetoiminta ei muodostanut tukiverkosta toiminnan ulkopuolelle, mutta vertaistukea saatiin omalta lähipiiriltä. Nämä henkilöt kokivat uusperheellisyyden toissijaiseksi vertaistukea ajatellen, ja tunsivat saavansa tukea arkeen ja lasten kasvatukseen myös ei- uusperheellisiltä tuttaviltaan. Kaksi kuudesta haastateltavasta oli sitä mieltä, että SUPLI:n toiminnan tärkeimpiä merkityksiä on ollut juuri verkostoituminen ja tukiverkoston löytyminen SUPLI:N sisältä uusperhettä koskevissa asioissa.

Ensimmäiseen tutkimustehtävään kerätyt tulokset ovat tiivistettävissä kolmeen tärkeimpään seikkaan:

1. Keskusteluyhteyden parantuminen ja kuuntelutaidon löytyminen omassa parisuhteessa
2. Vertaistuen tärkeyden havaitseminen, sekä tukiverkoston luominen SUPLI:n sisällä tai sen ulkopuolella
3. Käytännön neuvojen saaminen uusperheen arjen pyörittämiseen

Näiden tulosten toivomme hyödyttävän Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n toiminnan suunnittelua tulevaisuudessa. Tulokset ovat ainutlaatuisia, sillä SUPLI:n toiminnan merkitystä ei ole aiemmin tutkittu tämänkaltaisella tutkimuksella.

7.2 Kokemuksia uusperheen parisuhteen tarvitsemasta tuesta

Toisena tutkimustehtävänä tarkastelimme, mihin ja minkälaista tukea uusperheen parisuhde tarvitsee voidakseen hyvin. Taustalla oli ajatus uusperheen parisuhteen tärkeydestä koko uusperheen toimivuuden kannalta. Tukemalla uusperheen parisuhdetta, saadaan siis lisättyä myös lasten hyvinvointia. Tarkoituksena oli myös kartoittaa tuen tarpeen kohteet, jotta

SUPLI:n ja muiden tahojen olisi helpompi keskittää toimintaansa juuri näihin seikkoihin.

Suurimpana merkityksenä parisuhteen hyvinvoinnin kannalta nousi vertaistuki. Jokainen haastateltava mainitsi vertaistuen yhdeksi tärkeimmäksi osa-alueeksi, joka on tarjonnut tukea uusperheen parisuhteelle. Vertaistuki koettiin hyväksi siksi, että se tarjoaa neuvoja ja välineitä samassa tilanteessa oleville pariskunnille, sekä mahdollisuuden keskustella luottamuksellisesti vaikeistakin uusperhettä koskevista asioista.

Haastatteluvastauksissa nousivat esiin myös erilaiset vanhemmuuden tasot. Sosiaalista vanhemmuutta kokivat kaikki isäpuolena ja äitipuolena toimivat haastateltavat, mutta biologinen vanhemmuus näkyi selvästi ensisijaisena vanhemmuuden tasona sekä miehillä että naisilla. Psykologista vanhemmuutta ei yksikään haastateltava nostanut esiin, mutta tämä johtuu todennäköisesti siitä, että psykologinen vanhemmuus on ensisijaisesti lapsen kokemus vanhemmuudesta. Juridinen vanhemmuus mainittiin vain yhdessä haastattelussa, jossa lapsen poikkeuksellinen tilanne oli pakottanut uusperheen pohtimaan juridisia seikkoja.

Kolme kuudesta haastateltavasta koki uusperheen perustamiseen liittyvien roolien löytämisen haasteellisena, ja mielsi sen tukea tarvitseväksi osa-alueeksi myös parisuhteessa. Isäpuoliin, äitipuoliin sekä toisaalta lapsiin liittyvät roolit ja odotukset koettiin asioiksi, joista ei välttämättä ole tarpeeksi omaan tilanteeseen sovellettavaa tietoa saatavilla. Kaksi kuudesta haastateltavasta oli kokenut puolison lapsiin kiintymisen haastavaksi, ja olisi kaivannut tähän tukea asiantuntevalta taholta. Tulos oli odotettu, sillä puolison lapset edustavat uusperheissä usein myös kumppanin ex-puolisoa sekä tämän menneisyyttä, ja on luonnollista kokea haasteelliseksi kiintyä puolison lapsiin, tai edes oppia pitämään näistä (De Paula & Klang 2007, 58).

Lojaliteettiristiriidat, jotka liittyvät suoraan ennalta määriteltyihin uusperheen kehitysvaiheisiin, näkyivät joissakin tekemissämme haastatteluissa. Ristiriidat

näkyivät muun muassa roolien hakemisen haasteellisuudessa, sekä puolison lasten komentamisen aiheuttamissa sisäisissä ristiriidoissa. Koska uusperheen kehitysvaiheet ovat teoreettista tietoa, jota uusperheellisillä ei välttämättä ole, emme kysyneet haastattelutilanteissa pariskunnilta heidän kokemuksiaan. Näin halusimme välttää sen, että vastaukset perustuisivat joko teoreettisen tiedon määrään tai omaan kokemukseen. Tällöin vastaajien lähtökohdat vastauksiin eivät olisi samat, ja siitä saatu tieto ei olisi vertailukelpoista.

Haastatteluvastauksista kävi ilmi, että uusperheen perheytymiseen kaivattiin lisäpotkua ja tukea. Tämä näkyi muun muassa siinä, että neljä kuudesta haastateltavasta kaipasi uusperheellisille enemmän koko perheen yhteistä toimintaa, ja lasten huomioonottamista muuttuneessa perhetilanteessa, jotta perheytyminen tapahtuisi vaivattomammin. Haastateltavat pariskunnat olivat uusperheen kehitysvaiheiden alkutaipaleilla, joten on luonnollista, että kaivattiin enemmän yhteenkuuluvuuden tunnetta tukevaa ja nopeuttavaa toimintaa. Uusperhe kaipaa perheytyäkseen positiivisia kokemuksia yhdessäolosta, sekä onnellisia muistoja yhteisistä hetkistä – unohtamatta kuitenkaan kodin sääntöjä ja rutiineja (De Paula & Klang 2007, 182).

Haastattelemamme pariskuntien uusperheet olivat melko samanikäisiä. Ensimmäisen pariskunnan uusperheen ikä oli haastatteluhetkellä kolme vuotta, toisen uusperheen ikä oli kaksi vuotta ja kolmannen noin kolme ja puoli vuotta. Uusperheen ikä ei kuitenkaan määrittele tarkkaan kehitysvaiheiden ilmaantumista, vaan kukin perhe käy vaiheet läpi yksilöllisesti. Koska uusperheiden kehitysvaiheita hahmotteleva tutkimus mieltää kehitysvaiheiden kestoksi 4-15- vuotta, on oletettavaa, ettei yksikään tässä tutkimuksessa esiintynyt perhe ole käynyt kaikkia vaiheita läpi.

Kuten luvussa 2.3 kävi ilmi, uusperheen jäsenten tunnesiteiden muodostaminen ydinperheen vastaaviksi kestää vähintään viisi vuotta. Tämän perusteella yhdenkään haastateltavan pariskunnan uusperhe ei ole vielä siinä vaiheessa, että kiintymyssuhteet esimerkiksi puolison lapsiin olisivat täydelliset. Kun kehitysvaiheita on käyty läpi, keskittyvät uusperheen ongelmat ja haasteet

enemmänkin perheen ulkopuolisiin tekijöihin – eivät niinkään esimerkiksi parisuhteen ongelmiin.

On otettava huomioon, että uusperheen kehitysvaiheet eivät välttämättä kulje kronologisesti eteenpäin, vaihe vaiheelta. Haastatteluissa nousikin esiin, että osa pariskunnista mielsi parisuhteen ja uusperheen ongelmien liittyvän juuri ulkopuolisiin tekijöihin, kuten ex-puolisot, lasten asumisjärjestelyt tai yhteiskunnalliset paineet.

Toisen tutkimustehtävän tuloksista nousi selkeästi esiin kolme päälinjausta:

1. Vertaistuki
2. Uusperheen perheytyminen ja erilaisten roolien löytäminen
3. Kiintymyssuhteen muodostaminen puolison lapsiin

Myös näiden tulosten voidaan olettaa hyödyttävän SUPLI:a toiminnan suunnittelussa. Välillisesti näin vaikutetaan myös uusperheellisten saamiin palveluihin, ja sitä kautta toimitaan uusperheiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Tutkimustulokset toiseen tutkimustehtävään löytyivät melko selkeästi haastatteluista.

7.3 Uusperheen ja sen parisuhteen kohtaamat haasteet

Kolmantena tutkimustehtävänä oli selvittää, minkälaisia haasteita uusperhe ja sen parisuhde joutuvat kohtaamaan, ja miten ne eroavat ydinperheen kohtaamista haasteista. Tällä tutkimustehtävällä pyrimme kartoittamaan ja kokoamaan keskeiset uusperheisiin liittyvät haasteet, sekä tekemään ne näkyviksi.

Tutkimustuloksissa oli selkeästi havaittavissa systeemiteoreettisen ajattelun malleja. Tämä näkyi selkeimmin siinä, miten omasta parisuhteestaan puhuvat henkilöt nostivat esimerkiksi lasten ongelmat parisuhteeseen liittyviksi haasteiksi. Systeemisessä perhekäsityksessä jokainen systeemin osa on

yhteydessä toiseen, ja yhden osan ongelma on ongelma myös koko systeemin muille osille. Haastatteluissa kävi selväksi, että yksikään uusperheen jäsen ei pystynyt, eikä edes yrittänyt, kontrolloida koko uusperhettä. Me-muodossa puhuminen sekä koko perheeseen viittaaminen vastauksissa osoitti perheytyymisen tärkeyden, ja tiimihengen välttämättömyyden uusperhettä pyörittäessä. Systeemiteoreettisessa ajattelussa yksikään systeemin osa ei pysty yksipuolisesti hallitsemaan systeemin toista osaa, koska liikkuvia osia ja merkityksiä on liikaa.

Neljä kuudesta haastateltavasta nosti ex-puolisot, ja puolison menneisyyden kanssa elämisen keskeiseksi uusperheeseen ja sen parisuhteeseen liittyväksi haasteeksi. Ex-puolisoihin liittyvät haasteet nivoutuivat lasten asioiden sopimisten sekä mustasukkaisuuden ympärille. Haastateltavien tilanteissa ex-puolisot olivat kuitenkin osa menneisyyttä, eikä heillä ollut valtaa uusperheessä. Tämä olikin haastatteluiden perusteella yksi keskeisimmistä eroista ydinperheeseen nähden. Uusperheessä ainakin toinen puoliso joutuu aina elämään toisen menneisyyden kanssa, vähintään tämän lasten kautta.

Kaikki kuusi haastateltavaa olivat sitä mieltä, että heidän parisuhteensa on hyvä, ja varsinaisia parisuhteeseen liittyviä, isompia ongelmia oli vähän. Neljä kuudesta haastateltavasta kuitenkin totesi parisuhteen ongelmien liittyvän lapsiin, tai heijastuvan lasten kautta. Esimerkiksi yhteisen ajan puute ja ajankäytölliset ongelmat liittyivät olennaisesti uusperheen lapsiin.

Kolme kuudesta haastateltavasta koki yhteiskunnan taholta tulevat ennako-asetteet haasteellisiksi käsittää. Esimerkiksi uusperheistä tulevien lapsien mieltäminen ongelmatapauksiksi askarrutti uusperheen vanhempien mieltä. Puolison lasten komentaminen nousi haasteeksi yhteiskunnan silmin katsottuna, ja kaksi haastateltavaa koki julkisen komentamisen kiusalliseksi. Ydinperheessä yhteiskunnallisia näkökantoja ei heidän mukaansa tarvitse miettiä, sillä se, että biologinen vanhempi komentaa lastaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävämpää kuin uusperheen sisällä tapahtuva komentaminen.

Näissä yhteiskunnan taholta tulevissa paineissa on nähdäksemme kysymys uusperhettä koskevista myyteistä. Haastatteluissa näkyi etenkin myytti siitä, että naiset rakastavat kaikkia lapsia. Kiintymyssuhteet voivat uusperheessä olla hyvin haastavia muodostaa, ja äitipuoli syyllistää usein itseään suhteen hankaluudesta. Myytti näkyikin juuri äitipuolien haastatteluvastausten kohdalla, ei niinkään isäpuolien.

Kolmas tutkimustehtävä keskittyi siihen, minkälaisia haasteita uusperhe ja sen parisuhde joutuvat kohtaamaan ja miten ne eroavat ydinperheen haasteista. Nämäkin tulokset voidaan tiivistää kolmeen kohtaan:

1. Ex-puolisot ja menneisyyden kanssa eläminen
2. Ajankäytölliset ongelmat, esimerkiksi yhteisen ajan puute
3. Yhteiskunnalliset paineet

Tulokset tukevat aiempia tutkimustuloksia siitä, millaisia haasteita uusperheet kohtaavat. Ensimmäiset tiivistetyt haasteet ovat sellaisia, joihin uusperheet ja pariskunnat pystyvät itse vaikuttamaan, mutta jotka ovat silti näkyvillä heidän arjessaan. Kolmannen kohdan haasteellisuuteen vastaaminen vaatii kenties suurempaa panostusta, kuin yksittäisten uusperheiden.

7.4 Vertailua aiempiin tutkimustuloksiin

Koska aiempaa tutkimuskirjallisuutta uusperheellisyydestä on vähän, halusimme tuoda siihen uusia vivahteita ja näkökulmia. Suljemme tutkimuksen vertailemalla aiempia tutkimustuloksia omiin tuloksiimme. Näin liitämme opinnäytetyöstämme nousseet tulokset laajempaan uusperhetutkimuksen kontekstiin, ja tarkastelemme aihetta yhtenäisenä kokonaisuutena.

Keskeinen tutkimustulos aiemmissä uusperheen tutkimuksissa on ollut se, että menneisyys on jollakin tavalla läsnä jokaisen uusperheen arjessa. Tämä näkyy tutkimuksessamme selkeästi ex-puolisoiden sekä lasten asioiden pohtimisena. Jaakkolan ja Sántin (2000) tutkimus ilmentää, että tämä näkökulma ja ero

ydinperheeseen lisää epävarmuuden tunteita uusperheissä. Haastattelemamme uusparit toivat esiin, että esimerkiksi mustasukkaisuuden tunne ex-puolisoiden suhteen aiheutti keskustelua ja pohdintaa parien välille.

Päivi Sutisen (2005, 148) tutkimuksessa isä- ja äitipuolet kokivat voivansa itse vaikuttaa heidän ja lapsipuoltensa väliseen suhteeseen. Lapsipuolten kasvatukseen osallistuminen ei ollut itsestäänselvyys, vaan se perusteltiin esimerkiksi samassa taloudessa asumisella sekä puolison tukemisella. Opinnäytetyössämme isä- ja äitipuolet kokivat biologiset linjat vahvoiksi, mutta kertoivat osallistuvansa arjessa lapsipuolten asioihin ja elämään. Tuloksia voidaan siis pitää samankaltaisina, eli sosiaalinen vanhemmuus koetaan uusperheissä samaksi asiaksi kuin käsite arkivanhemmuudesta.

Aiemmat tutkimustulokset kertovat erityisesti uusperheellisyyttä koskevista myyteistä. Myytit näkyivät myös tämän tutkimuksen tuloksissa, sillä esimerkiksi uusperheiden lasten käsittäminen ongelmalapsiksi nousi vastauksissa esiin. Tutkimuksessamme esiin nousseet myytit olivat samankaltaisia kuin aiempien tieteellisten tutkimusten hahmottelemat myytit, kuten esimerkiksi Sutisen (2005) esittelemät uusperheen roolit, ennako-odotukset ja asenteet. On siis oletettavaa, että myytit todella värittävät uusperheiden elämää Suomessa.

Tuore uusperhettä käsittelevä tutkimus esittää, että yhteinen lapsi esiintyy uusperheissä parisuhdetyytyväisyyttä lisäävänä voimavarana (Broberg 2010, 136). Tässä tutkimuksessa aineisto on verrattain pieni, ja vain yhdellä pariskunnalla oli yhteinen lapsi. Suoraa tähän viittaavaa johtopäätöstä ei voida tehdä, sillä jokaisella pariskunnalla oli yksilöllisiä haasteita ja voimavaroja, eikä yksikään pariskunta esiintynyt selkeästi toista onnellisempana kaikilla parisuhteen osa-alueilla. Yhteisen lapsen omaava pariskunta kuitenkin totesi lapsen olevan heille uusperheeseen sitoutumisen osoitus.

Uusperheeseen liittyvistä ristiriidoista ja haasteista nostettiin tutkimuksessamme esiin lasten kasvatukseen liittyvät seikat. Nämä liittyivät olennaisesti myös ex-puolisoihin ja tapaamisaikoihin. Brobergin (2010) tutkimuksessa uusperheissä

ristiriitoja aiheuttavat myös lasten kasvatukseen liittyvät seikat, mutta myös parisuhteessa koettiin olevan riitoja aiheuttavia tekijöitä. Opinnäytetyössämme parisuhdetyytyväisyys oli korkealla, ja vain kommunikaation laatu koettiin nimenomaan parisuhteeseen liittyväksi ongelmaksi joissakin haastatteluissa.

Opinnäytetyössämme haastateltavat toivat selkeästi esiin sen, että vertaistuen kautta he olivat saaneet tietoa siitä, mitä tulevaisuus saattaa tuoda tullessaan uusperheen arkeen ja minkälaisia ratkaisumalleja näihin tilanteisiin voidaan soveltaa. Hokkasen (2005) tutkimus noudattelee samaa linjaa todetessaan, että vanhemmat hyväksyivät uusperheessä lasten negatiiviset tunteet paremmin, kun he pohtivat niiden alkuperää. Voidaan siis ajatella, että haasteellisten tilanteiden ennakointi laskee välillisesti konfliktien ja ongelmien tasoa uusperheissä, sillä tilanteisiin osataan varautua ja niihin löytyy helpommin ratkaisumalleja.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että saavuttamamme tutkimustulokset ovat vertailukelpoisia aiempien tutkimusten tulosten kanssa, vaikka tutkimusaineistomme onkin koulutusohjelman laajuudesta johtuen pienempi. Vastakkaisia tutkimustuloksia aiempiin nähden ei esiintynyt, eikä merkittäviä ristiriitoja ollut havaittavissa. Olemme ottaneet haasteena sen, ettei aiempaa tutkimuskirjallisuutta uusperheen parisuhteesta ole runsaasti, ja lähestyneet aihetta omasta näkökulmastamme.

Uusperheellisyyttä on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän, ja sen moniulotteisuudesta johtuen jotkut osa-alueet ovat jääneet tarkastelun kohteena vähemmälle. Esimerkiksi käsittelemämme uusperheen parisuhde on joutunut väistymään tutkimuksissa uusperheen lasten tutkimuksen tieltä. Oiva jatkotutkimuksen aihe olisikin jakaa uusperheellisyyden osa-alueet palasiksi, ja yhdistellä niistä syntyneet tulokset yhdeksi tutkimukseksi ja kattavaksi kokonaisuudeksi.

Koska uusperhe on ilmiönä moniulotteinen, ja kaikella tuntuisi olevan merkitystä kaikkeen, saattaa raportoinnissa esiintyä päällekkäisyyksiä. Kaikki aiheesta

tehdyt tutkimukset keskittyvät erilaiseen näkökulmaan ja uusperheen osaluueeseen, joten johdonmukainen vertailu saattaa olla haastavaa. Koemme silti, että esimerkiksi voimavaroja, vanhemmuutta, sekä parisuhdetta tarkastelevissa tutkimuksissa on samankaltaisia, ja yhdisteltävissä olevia tuloksia.

Lasten näkökulmaa uusperheissä on tutkittu hyvin vähän, vaikka heillä olisi varmasti paljon annettavaa ja sanottavaa aiheeseen. (Hokkanen 2005, 172.) Päädyimme itse samaan johtopäätökseen, että lasten näkökulman tutkiminen olisi oiva jatkotutkimuksen aihe. Omassa opinnäytetyössämme haastateltavat toivoivatkin uusperheellisten toiminnan suunnittelussa lasten ottamista huomioon kokonaisvaltaisemmin, kuin aiemmin. Tämä helpottuisi varmasti kun saatavilla olisi tutkimuksellista tietoa myös uusperheen lasten omista tarpeista ja toiveista.

8 PÄÄTELMÄT JA POHDINTA

8.1 Tutkimuksen etiikka

Tämäntyyppisessä tutkimuksessa tutkijan omaan etiikkaan on syytä perehtyä jo ennen tutkimuksen aloittamista. Etiikkaan perehtyminen tapahtui kohdallamme pohtimalla ja keskustelemalla tutkimusetiikkaan liittyvistä aiheista. Pohdintojen kohteina olivat esimerkiksi haastateltavien kanssa toimiminen sekä salassapito, ja mitä toimenpiteitä nämä edellyttävät meiltä.

Laadullista tutkimusta tehdessä tutkimuksen tiedonhankintakeinot voivat olla hyvinkin vuorovaikutuksellisia ja muistuttaa paljon arkielämän kohtaamisia toisten ihmisten kanssa. Yleisesti tutkimuseettiset ongelmat nousevat pintaan sitä enemmän mitä vapaamuotoisempaa tutkimusaineiston kerääminen on (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125).

Tutkimuksessamme tutkimuseettiset ongelmat tulevat esille näkyvästi haastattelutilanteissa. Haastattelut ovat luonteeltaan intiimejä ja voivat käsitellä

hyvinkin arkoja aiheita. Vuorovaikutuksellisuus, avoimuus ja luottamus ovat olleet avainasemassa jokaisessa haastattelussa, joka on tutkimustamme varten tehty. Haastattelutilanteen avoimuus ja haastateltavan tunne siitä, että hän voi luottaa haastattelijaan, vaikuttaa myös siihen kuinka autenttista ja luotettavaa tutkimusaineistoa saamme.

Tutkimusetiikan yksi peruseriaatteista liittyy informantin kohteluun. Informanttia, eli tässä tapauksessa haastattelun antajaa, tulee kohdella humanisti ja kunnioittavasti. Tutkimukseen osallistuvan henkilöllä pitää olla selvillä se, mihin häntä pyydetään osallistumaan, ja miksi. Hänen yksityisyytensä on suojattava, ja hänen täytyy myös olla kykenevä tekemään päätös osallistumisestaan (Nousiainen 2004, 25).

Tässä tutkimuksessa yksityisyyden suojaamisesta on huolehdittu siten, että haastatteluista häivytetään haastateltujen pariskuntien tunnistettavat tiedot, ja näkyväksi jäävät vain ikä, sukupuoli ja perherakenne. Haastateltavat ovat olleet tietoisia haastattelun nauhoituksesta, ja he ovat olleet mukana täysin vapaaehtoisesti. Heille on myös kerrottu ne tunnistetiedot, jotka jäävät opinnäytetyöhön esille.

Haastateltaville selvitettiin heidän oikeutensa liittyen tutkimukseen osallistumiseen. Heille kerrottiin keitä olemme, kenelle teemme opinnäytetyötä ja mitä oikeastaan tutkimme. Heidät saatettiin tietoisiksi oikeudestaan osallistua tai olla osallistumatta, keskeyttää haastattelu milloin tahansa, olla vastaamatta johonkin kysymykseen ja lukea heitä koskeva materiaali missä vaiheessa tahansa. Nämä tiedot ovat perusta eettiselle haastattelun tekemiselle. (Trost 2005, 106.)

Tieteen etiikan sisäistäminen ennen tutkimustyön aloittamista on tärkeää, ja tutkijoina meillä oli velvollisuus huolehtia siitä, että ehdot hyvälle ja laadukkaalle, eettiset normit täyttävälle tutkimukselle toteutuvat. Eettiset kysymykset ohjasivat meitä tutkijoina eteenpäin kaikkien tutkimusvaiheiden läpi, ja niiden avulla oli helppo miettiä omia tutkimuseettisiä kantoja sekä valintoja.

Tutkimuksen aikana tutkija joutuu tekemään monenlaisia päätöksiä, jotka tarvitsevat tuekseen myös eettistä näkökantaa. Päätöksiä olivat esimerkiksi haastattelumateriaalin ja litteroidun materiaalin säilytys sekä vaitiolovelvollisuus, ja mitä se merkitsee SUPLI:n henkilökunnan ja meidän välisessä informaation jakamisessa?

Eettisyys kiertyy monin tavoin koko laadullisen tutkimuksen ympärille. Eettinen sitoutuminen työhön ja sen tekemiseen luo pohjan tutkimukselle. Eettisyys näkyy niin tutkimuksen luotettavuudessa kuin tuloksissakin. Jokaisen tutkijan tulisi jo ennen tutkimuksen aloittamista miettiä omia lähtökohtiaan, tavoitteitaan ja eettisyyttä työnsä suhteen. Jos opinnäytetyömme ei olisi eettistä näkökulmaa silmälläpitäen suoritettu, olisi sitä mahdoton arvioida hyväksi tutkimukseksi. Pidämme hyvänä asiana, että tutkimusetiikka ja ammattietiikka ovat esillä sosionomin(AMK) koulutuksessa, sillä opetus evästää eettiseen pohdintaan pitkin matkaa.

Omat ennakkoluulot voivat helposti päästä valloilleen laadullista tutkimusta tehdessä, ja omat subjektiiviset oletukset tulisi unohtaa, jotta ne eivät vaikuta aineiston analyysiin. Etenkin uusperheellisyyttä tutkittaessa on mahdollista, että meillä on jo olemassa olevat odotukset ja oletukset aiheesta, jotka täytyy tutkimusetiikkaa silmälläpitäen osata rajata teoreettisesta tiedosta ulos. (Metsämuuronen 2001, 50; Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.)

Ennen opinnäytetyön aloittamista kävimme kahdestaan keskusteluja siitä, mitä opinnäytetyö ja tutkimus meille merkitsevät. Yhteistyö perustuu molempien samankaltaisiin tavoitteisiin, kiinnostuksen kohteisiin sekä korkeaan panostamisen tasoon. Koimme myös innoittavaksi sen, kuinka erilaiset henkilökohtaiset taustat meillä on, sukeltaessamme uusperheellisyyden maailmaan.

Koska uusperheellisyyttä värittävät monet ennakkoluulot, uskoimme välttävämme omien ennakoasenteidemme näkymisen tutkimuksessa, kun teemme yhteistyötä. Toinen meistä kiinnostui aiheesta puhtaasti

tutkimuksellisista syistä, toinen taas on itse uusperheellinen ja uusperheneuvoja-koulutuksen käynyt, sekä tehnyt jo aiemmin SUPLI:n kanssa yhteistyötä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tulee aina tarkastella kriittisin silmin. Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, voidaan kritiikki keskittää muun muassa aineiston keruuvaiheeseen. Haastattelut on toteutettu teemahaastatteluin, joten haastatteluiden sisältö ja apukysymykset ovat haastattelukohtaisia. Teemat ovat olleet kaikkien kohdalla samat, ja sisältö on noudattanut tiettyä linjaa. Kaikki haastatteluista noussut tieto ei ole yhtä luotettavaa, joten määrittelimme etukäteen, mitkä kriteerit tiedon on omattava päästäkseen osaksi tutkimustuloksia (Watt Boolsen 2007, 189).

Keskustelutilanteissa nousee luonnollisesti erilaisia aiheita esiin. Näin ollen tutkimustulokset perustuvat haastateltavien omiin kokemuksiin, mikä olikin tutkimuksen aiheen tarkoituksena. Teemat oli etukäteen määritelty tarkkaa harkintaa käyttäen, joten saimme vastaukset tutkimustehtäviin, emmekä koe, että apukysymyksillä tai haastattelujen kululla olisi ollut merkitystä tulosten luotettavuuteen.

Haastattelut nauhoitettiin, ja nauhat toimivat moitteettomasti, joten asiavääristymiä ei tullut heikon äänentoiston vuoksi. Litterointi tehtiin tarkasti ja sana sanalta, eikä asiayhteydestä irrotettu mitään. Koemme, että jokainen huolellisesti hoidettu tutkimuksen suorittamiseen kuuluva vaihe lisää tutkimuksen ja tutkimustulosten luotettavuutta. Niinpä käytimme runsaasti aikaa myös tutkimuksen tekemisen teorian opiskeluun.

Haastattelutilanteessa ympäristöllä ja olosuhteilla on oma merkityksensä haastattelun kulkuun (Hirsjärvi 2004, 217). Halusimme toteuttaa noin tunnin mittaiset haastattelut haastateltavien omissa kodeissa ja haastattelimme miestä ja naista samanaikaisesti eri huoneissa. Tilanteet eivät olleet täysin häiriöttömiä, ja haastateltavan puhe tai ajatus saattoi katketa lasten aiheuttamiin katkoksiin.

Uusperheet ovat usein perhemallina suurempia kuin ydinperheet, ja kahdessa uusperheessä lapsia oli haastattelutilanteessa paikalla. Tällä ei ollut varsinaista kielteistä merkitystä haastatteluiden luotettavuuden kannalta, mutta pohdimme, olisiko ollut haastateltavien kannalta mieluisampaa irtaantua kotoa ja arjesta haastattelutilanteen vaatimaksi ajaksi.

Luotettavuuden mittarina toistettavuus ei sovi tämänkaltaiseen tutkimukseen, jossa kartoitetaan yksilöiden kokemuksia. Eräänä luotettavuuden kertoimena pidetään sitä, että kaksi tutkijaa päätyy omien kokemustensa perusteella samaan lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.) Yksimielisyyteen pääsemistä helpottivat laatimamme selkeät teemat, joihin vastaukset oli helppo luokitella. Tulokset aiheuttivat välillemme keskustelua ja pohdintaa, jotka johtivat lähes poikkeuksetta samaan päätelmään. Emme koe, että kumpikaan olisi persoonana sellainen, joka pyrkii muuttamaan toisen näkökantaa tai vaikuttamaan toisen mielipiteeseen. Emme myöskään koe, että kumpikaan olisi tällaisille vaikutuksille altis.

Kritiikkinä voidaan esittää, että tutkimuksen aineisto on suppeahko. Näkökanta riippuu myös siitä, ajatellaanko tutkimuksen käsittäneen kuusi henkilöä, vai kolme pariskuntaa. Kummassakin tapauksessa otanta olisi tosin voinut olla suurempi, ja täten myös luotettavampi. Perustelemme pienen aineiston sillä, että yksilön kokemuksia hahmottava tutkimus ei kaikissa tapauksissa tarvitse montaa informanttia, jotta tutkimus olisi luotettava. Ajattelemme myös, että tutkimuksen kannalta olisi ollut sekavaa, jos haastateltavia olisi ollut enemmän.

Haastateltavat pariskunnat olivat taustaltaan erilaisia, mutta heidän ikänsä että uusperheen ikä olivat melko lähellä toisiaan. Tällaiset seikat nousevat usein esiin tutkimuksen jo ollessa täydessä vauhdissa, eikä niihin välttämättä pysty myöhemmin enää vaikuttamaan. Pohdittavaa onkin siinä, olisiko haastateltavia valittaessa pitänyt kiinnittää myös tällaisiin seikkoihin huomiota. Kriteerinä haastatteluihin valikoituneilla olivat vain osallistuminen SUPLI:n toimintaan sekä uusperheellisyys, mutta olisiko heidän uusperheensä taustaa ja ikää pitänyt kartoittaa jo etukäteen? Tämä on kuitenkin myös osaltaan haastavaa, koska

esimerkiksi haastateltavien ikä ei voi toimia yhtenä kriteerinä yleisessä tutkimuspyynnössä. Tällöin haastatteluun ohjautuisi oletettavasti vain samanikäisiä henkilöitä.

Aiemmat tutkimustulokset osoittavat, että lasten ja aikuisten käsitys omasta uusperheestään saattaa olla hyvinkin erilainen. Olisi ollut erittäin mielenkiintoista haastatella tutkimukseen myös lapsia. Tämä olisi saattanut tutkimustehtävistä riippuen lisätä myös tutkimuksen tulosten luotettavuutta. Perustelemme kuitenkin valintamme sillä, että uusperheellisyyttä tutkiessamme halusimme keskittyä nimenomaan vanhempien parisuhteeseen, eikä lasten näkemys vanhempien parisuhteesta sopinut tutkimustehtäviimme olennaisesti. Lapsia haastateltaessa olisi tullut myös ottaa huomioon lasten ikä, sillä lasten kehitystaso tulee ottaa huomioon tällaisista asioista puhuttaessa.

Eräs luotettavuuden kriteeri lukijan kannalta on se, kertooko tutkija tutkimuksen vaiheista ja arvioiko hän omaa työskentelyään. Tässä tutkimuksessa on pyritty kuvaamaan sen suorittamisen vaiheita yksityiskohtaisesti, jotta lukija tietää, mistä aineisto ja tulokset koostuvat. Luotettava laadullinen tutkimus ei voi vain esittää tutkimustuloksia, vaan sen täytyy myös ilmentää, millä keinoin tuloksiin ja johtopäätöksiin on tultu. (Watt Boolsen 2007, 189.)

Luotettavassa tutkimuksessa meidän täytyy tutkijoina osoittaa, että tutkimustulokset ovat oleellisia ja uskottavia tutkimustehtävien asettelun kannalta. Luotettavuus voi kärsiä, jos esimerkiksi haastatteluvastaukset liitetään eri kysymyksiin tai teemoja ei näytetä lukijalle lainkaan. Pyrimme luotettavuuteen käyttämällä suoria lainauksia sekä pitämällä haastatteluteemat esillä tutkimustuloksia kuvatessamme. Meidän ei tule aliarvioida lukijaa kiirehtimällä tutkimustuloksia tai piilottamalla käyttämiämme tutkimusmenetelmiä. Tämän vuoksi olemme kertoneet yksityiskohtaisesti, miten tutkimus on edennyt. Sekä tutkimuksen luotettavuutta, että sen eettisyyttä lisää tutkijan oma avoimuus tutkimuksesta kerrottaessa. (Trost 2005, 113- 114.)

Tutkimusmenetelmien luotettavuus keskittyy pitkälti haastattelutilanteiden arvioimiseen. Käytimme kuitenkin tutkimustyössä myös runsaasti alan kirjallisuutta. Koimme teemahaastattelun sopivan uusperheiden parisuhteiden tutkimukseen erinomaisesti. Teemahaastattelu oli omiaan työmenetelmänä sen joustavuuden ja liikkumavaran ansiosta. Luotettavan haastatteluaineistosta tekee oma analyysimme tutkijoina, ei niinkään haastateltavien vastaukset. Tällä on tarkoitus viitata aineiston laadukkaaseen keräämiseen, kohteluun ja käyttöön. Laadukas ja luotettava haastatteluaineisto on kuitenkin aina tulosta tutkijan ja haastateltavan yhteistoiminnasta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189.)

Ollakseen luotettava, tulee analyysin olla muutakin kuin aineistoa kuvaileva. Ei riitä, että tuloksia kerrotaan yksitoikkoisesti ja peräjälkeen, vaan siitä on käytävä selkeästi ilmi, mikä tieto perustuu teoriaan, mikä omaan pohdintaan ja mikä taas haastatteluvastauksiin. (Woods 1999, 125.) Tämän vuoksi analyysin tekemiseen ja tutkimustulosten kuvaamiseen on mennyt selkeästi eniten aikaa tutkimuksen suorittamisen eri vaiheita verratessa. Tämä on kuitenkin kummankin ensimmäinen tutkimus, joten suhtaudumme jatkuvasti kriittisesti omaan työhömme, emmekä ole koskaan täysin tyytyväisiä.

Omaa tutkimustamme tarkastellessamme arvioimme kriittisesti sitä, onko tutkimuksemme tuottanut uutta tietoa tai yllättänyt tuloksillaan. Koemme, että tutkimustulokset tukevat ja myötäilevät pitkälti aiempia tutkimuksia, ja uusiin tuloksiin päästäksemme olisi aiheen ja työn pitänyt olla laajempi. Jokainen tutkimus tuo kuitenkin aiheen tutkimuskentälle jonkin uuden vivahteen

Koska uusperheitä on tutkittu melko vähän, olisi opinnäytetyön laajuus huomioonottaen haastavaa tutkia täysin uutta uusperhettä koskevaa aihetta. Tällöin tietoperusta on hankalampi asettaa, ja tutkimuksen luotettavuus kärsii. Vanhan tutkimustiedon toistaminen ei ole kiinnostavaa, mutta tiettyyn osa-alueeseen tai näkökulmaan keskittyminen uudehkon tutkimustiedon valossa on tavoittelemisen arvoista (Watt Boolsen 2007, 189). Parisuhteeseen keskittymällä pyrimme juuri tähän tavoitteeseen.

Kirjallisuudessa on keskitytty metodikirjallisuuden sekä alan tietokirjallisuuden lisäksi aiempiin aiheesta suoritettuihin tutkimuksiin. Tutkimukset olivat enimmäkseen väitöskirjoja sekä tutkimuslaitosten julkaisuja. Käytimme tutkimusta tehdessämme hyväksemme myös Internetiä, sekä henkilökohtaisia tiedonantoja. Kriittikinä itsellemme mainitsemme, että osa lähteistä oli niukasti yli 10 vuotta vanhoja, ja tämän voidaan ajatella vaikuttavan tutkimuksen luotettavuuteen. Pääosin käytimme kuitenkin tuoreinta löytämäämme kirjallisuutta.

Tutkimusta suorittaessamme jouduimme pohtimaan sitä, mitkä lähteet ovat luotettavia opinnäytetyön aiheen kannalta. Kaikki kirjallinen materiaali ei ole käyttökelpoista lähdeaineistoa, ja tätä pohtiessa tulee olla kriittinen ja tarkka aineiston laadun suhteen. Käyttökelpoisuuden vaatimuksena tutkimuksissa on vähintään lisensointityö, ja Internet-lähteitä tulee käyttää harkinnanvaraisesti (Metsämuuronen 2000, 18).

Eräs merkittävä tiedonlähde oli vierailumme Mari Brobergin väitöstilaisuudessa syyskuussa 2010, jossa esiteltiin tuoretta uusperhetutkimusta. Brobergin väitöskirja, ”Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi” sisälsi ajankohtaista, opinnäytetyömme kannalta tärkeää lähdetietoa, mielenkiintoisia tutkimustuloksia sekä ajatuksia herättävää pohdintaa.

Tutkijan on luotettava itseensä, omaan asiantuntijuuteensa sekä tutkimuksensa tuloksiin. Informantin, eli haastateltavan näkökulma on erilainen kuin tutkijalla, eikä hän useinkaan tunne tutkijan käyttämää tietoperustaa. (Watt Boolsen 2007, 190.) Niinpä tässä opinnäytetyössä on pyritty havainnoimaan haastattelutilanteita sekä tekemään omia johtopäätöksiä tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. Tämä näkyy esimerkiksi analyysivaiheessa. Tämä on kummankin ensimmäinen laaja tutkimus, joten analyysissa alkuun päästäksemme ja edetäksemme oli meidän luotettava omaan osaamiseemme ja asiantuntijuuteemme.

8.3 Työskentelyn arviointia

Opinnäytetyön ajatus muodostui SUPLI:n ja meidän yhteisistä mielenkiinnon kohteista käsin. Tarkoituksena oli, että molemmat tahot hyötyisivät lopputuloksesta. SUPLI:n kannalta suurin hyöty oli sen kartoittamisessa, millainen merkitys heidän toiminnallaan on ollut pariskuntien elämässä. Näin Liitto saisi ensi käden tietoa siitä, mitä heidän kannattaa jatkossa uusperheellisille tarjota, sekä siitä, mikä on koettu tärkeimmäksi tuen välineeksi. Koemme myös tärkeäksi sen, että saimme itseohjautuvasti muokata opinnäytetyön aihetta ja työmenetelmiä sekä meille, että toimeksiantajalle sopiviksi.

Opinnäytetyön hyöty yhteiskunnallista näkökulmaa silmällä pitäen löytyy sen perusteella laadituista, muista kirjallisista töistä. Olemme käyttäneet opinnäytetyön tietoperustaa laatiessamme erilaisia artikkeleita jäsenlehti Supliikkiin, sekä kootessamme rahoituksen järjestyessä SUPLI:n toimesta julkaistavaa Starttipakettia uusperheellisyydestä kiinnostuneille. Starttipaketti tulee mahdollisesti myyntiin tai ilmaisjakeluun valtakunnallisesti, ja sen päämääränä on tavoittaa mahdollisimman monta uusperheellistä tai uusperhettä perustamassa olevaa henkilöä tai perhettä, ja saattaa nämä tuen ja tiedon piiriin.

Koska opinnäytetyössä tiivistyy teoriassa monia eri uusperheellisyyden osa-alueita, olemme pohtineet sen mahdollisuuksia tavoittaa uusperheellisiä, uusperheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia sekä uusperheellisyydestä kiinnostuneita henkilöitä. Opinnäytetyöllä on riski jäädä väitöskirjojen ja Pro Gradu-tutkielmien varjoon, eikä sitä tulla lisäämään kaupunkien kirjastojen tietokantoihin. Pyrimme kuitenkin levittämään tietoisuutta opinnäytetyöstä SUPLI:n kautta, ja siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että työ löytyy myös sähköisessä muodossa, halukkaille helposti saatavissa.

Pyrimme korostamaan opinnäytetyössä uusperheen parisuhteen tärkeyttä koko perheen hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä. Tarkoitus on, että uusperheelliset

saavat lisäpontta oman parisuhteensa huoltamiseen ja hoitamiseen, sekä ottavat arjesta irti yhteistä laatuaikaa. Levittämällä tätä tietoa, voimaannutetaan uusperheitä ja vaikutetaan välillisesti myös lasten hyvinvointiin.

Tutkimustuloksista nostamme itse tärkeimmäksi vertaistuen merkityksen pariskunnille. Vertaistuesta on tutkimuksen mukaan ollut suuri apu ja hyöty parisuhteiden hyvinvoinnille, joten nostamme sen korkealle jatkopalveluja suunnitteleville tahoille. Vertaistukitoimintaa on edullista järjestää, se ei edellytä palkallista alan ammattilaista, se on monille matalan kynnyksen tukipalvelu ja siitä on suuri hyöty monenlaisissa tilanteissa painiville pariskunnille. Olisi tärkeää aktivoida SUPLI:n paikallisyhdistysten toimintaa, ja kehittää vertaistukitoimintaa myös muissa kaupungeissa ja kunnissa. Vertaistukitoiminta voi olla myös SUPLI:sta riippumatonta, ja vertaistukitoiminta voi olla vaikkapa kahvittelua tietyn keskustelunaiheen parissa.

Ex-puolisoiden aiheuttamat haasteet olivat melko odotettu tutkimustulos. Yllätyimme kuitenkin positiivisesti siitä, kuinka hyvin näissä uusperheissä ex-puoliso oli rajattu menneisyyteen, eikä hänellä ollut vaikutusvaltaa parisuhteessa. Monet uusperheet kamppailevat kokemustemme mukaan menneisyyden ja nykyisyyden välimaastossa, ja heille saattaa olla haasteellista erottaa nämä aikavyöhykkeet toisistaan. Ex-puoliso pääsee vaikuttamaan parisuhteeseen negatiivisella tavalla, kun pariskunnalla ei ole täysin selkeää rajanvetoa siitä, mihin kaikkeen ex-puoliso ja menneisyys liittyy. Jo lastenkin takia ex-puolisot ovat osa uusperheen elämää, mutta kanssakäymisen olisi syytä rajoittaa vain välttämättömiin, lapsiin liittyviin asioihin.

Jos menneisyyden ja ex-puolisoiden aiheuttamia haasteita ei oteta lukuun, niin on ilo huomata, kuinka haastateltavat puhuivat uusperheistään pääsääntöisesti rikkautena ja myönteisenä voimavarana. Tämä liittyi kuitenkin mielestämme selkeästi parisuhdetyytyväisyyteen, joka haastateltavilla tuntui olevan korkeaa tasoa. Systemiteoreettisen ajattelun kautta tarkasteltuna näiden haastateltavien parisuhde oli itsenäinen ja vanhemmuudesta irrallinen, mutta sen tuomat voimavarat säteilivät koko uusperheeseen.

Eräs tekemämme päätelmä on se, että keskusteluyhteys on tärkeässä roolissa uusperheen parisuhteessa. Keskusteluyhteyden löytäminen ja sen ylläpitäminen oli mielestämme haastatteluvastauksissa runsaasti esiintyvä seikka, ja kommunikaation laadulla oli merkitystä parisuhdetyytyväisyyteen. Olimme myönteisesti yllättyneitä siitä, kuinka hyvin tämä oli kuitenkin pariskuntien omassa tiedossa.

Saimme käsityksen, että parisuhteissa oli sisäistetty vuorovaikutuksen merkitys, ja sitä pyrittiin jatkuvasti parantamaan. Pohtiessamme tätä tulosta, heräsi ajatus siitä, että ydinperheissä kommunikaation ja vuorovaikutuksen tärkeyttä ei tulla niin helposti ajatelleeksi. Tämä johtuu varmastikin siitä, että ydinperheessä parisuhde ja vanhemmuus kulkevat uusperheestä poiketen käsi kädessä, eikä parisuhteen eteen tehdä tiedostettua työtä samalla tavalla.

Vaikka opinnäytetyömme aihe oli mielestämme onnistuneesti rajattu, jouduimme pohtimaan rajauksen erilaisia mahdollisuuksia tuloksiin päästyämme. Mitä syvemmälle pariskuntien haastatteluissa pääsimme, sitä enemmän mieleemme tuli asioita, joita olisi myös ollut mielekästä kysyä tai tutkia tarkemmin. Oivalsimme, kuinka paljon syvyyttä uusperhe ja parisuhde käsitteinä sisältävät, ja lisätutkittavaa löytyisi vaikka millä mitalla. Niinpä opinnäytetyön valmistuessa heräsi ajatus siitä, miten mikään tutkimus ei ole koskaan täysin valmista, eikä mitään aihetta ole milloinkaan tutkittu täydellisesti.

Opinnäytetyön suorittaminen on ollut aikaa vievä prosessi, jollaista ei kumpikaan meistä ole aiemmin käynyt läpi. On ollut erittäin mielenkiintoista seurata omaa ammatillista kasvua, sekä kehittyä tutkijana. Tämänkaltaisen pitkäjänteinen työskentely on hyvin kasvattavaa toimintaa, ja olemme löytäneet itsestämme ja toisistamme aivan uusia puolia. Olemme myös päässeet sisälle tutkimuksen tekemisen maailmaan, ja kokeneet tämän maailman mielekkääksi. Jatko-opiskelun halu on vahvistunut kummankin kohdalla, niin kuin myös kummankin oma sosionomin ammatti-identiteetti.

Sosionomin rooli uusperheellisten parissa työskenneltäessä voi olla moninainen. Varsinaista uusperheisiin keskittynyttä työyhteisöä ei SUPLI:n lisäksi toistaiseksi löydy, mutta jokainen meistä kohtaa varmasti asiakastyössään uusperheellisiä. Koska uusperheelliset ovat kasvava perhemalli, saattaa tulevaisuudessa sosionomille hyvinkin aueta työsarkaa nimenomaan tämän kentän sisältä. Sosionomin rooli istuu hyvin erilaisiin kolmannen sektorin töihin, mutta myös sekä kunnallisen että yksityisen sektorin sosiaalialan töihin.

Koemme, että opinnäytetyön tekeminen yhdessä toverin kanssa vahvistaa suuresti yhteistyötaitoja. Tämänkaltaisen pitkän ja vaativan prosessin läpivieminen yhdessä vaatii taitoa tehdä kompromisseja, joustavuutta sekä taitoa jakaa töitä tasapuolisesti. Kompromissien teon lisäksi yhdessä tehty tutkimus edellyttää sitä, että omat mielipiteet tuodaan julki ja niistä pidetään kiinni. Tämä aiheuttaa pohdintaa, pätkäilyä ja pitkiä keskusteluja, jotka parhaimmillaan johtavat luotettaviin ja eri kulmista tarkasteltuihin lopputuloksiin.

Erikoista saattaa olla se, että työtä ei ole sen suuremmin edes jaettu, vaan lähes kaikki on tehty yhteistyönä, haastattelujen jakoa ja litterointia lukuun ottamatta. Tämän vuoksi tekstiäkään ei tarvinnut loppujen lopuksi erityisemmin yhtenäistää. Luimme myös molemmat kaikenlaista lähdekirjallisuutta. Tällä halusimme välttää sen, että omaksuisimme omasta työstämme vain tiettyjä osa-alueita, eikä opinnäytetyö olisi kokonaisuudessaan kummankin hallussa.

Opinnäytetyön aikataulut on ollut onnistunut. Prosessi alkoi jo joulukuussa 2009 yhteisellä palaverilla toimeksiantajan kanssa. Työ on saanut edetä kiireettömästi, mutta kuitenkin tiiviillä aikataululla. Tietoperustaa on hahmoteltu alkukevästä 2010, ja haastattelut toteutettiin loppukevällä 2010. Haastattelujen litterointi ja huolellinen läpikäynti ja prosessointi aloitettiin välittömästi haastattelujen jälkeen, ja jatkui läpi kesän. Tulokset kirjoitettiin auki ja ne alkoivat hahmottua jo kesällä. Lopullisen muotonsa opinnäytetyön tulososa sai syksyllä 2010.

Tutkimukseen valitsemamme tieteellinen näkökulma, eli teoreettinen viitekehys, tuki aineistoa hyvin. Koemme, että juuri systeemiteoreettinen ajattelu auttaa hahmottamaan uusperheiden moninaista rakennetta, sekä tekee näkyväksi parisuhteen merkityksen uusperheessä. Perheterapeuttisessa ajattelussa juuri systeemiteoria tuntuu sopivan uusperheiden kanssa tehtävään työhön erinomaisesti.

Kritiikkinä voidaan pitää sitä, että tieteellisestä näkökulmastamme ei ole saatavilla runsaasti tuoretta, eli alle 10 vuotta vanhaa lähdekirjallisuutta. Perusteena viitekehykselle toimii kuitenkin se, että aihe ja tieto ei vanhene, ja siitä aiemmin kirjoitettu teoria on yhä ajankohtaista ja pätevää. Lähteenä käyttämämme kirjallisuus toimii alallaan auktoriteettina, ja sisältää perustelut ja selvitykset peruskysymyksiin (Metsämuuronen 2000, 19).

Haastavaksi koimme erityisesti tutkimuksen analyysivaiheen. Koska tutkimuksen tekeminen oli kummallekin uutta, oli analyysissa hankala päästä alkuun. Koska olimme lukeneet runsaasti metodikirjallisuutta laadullista tutkimusta koskien, lähdimme kenties liian teoreettisesti liikkeelle analyysivaiheessa.

Vaikka käytimme analyysin tukena Woodsin (1999) esittämiä taustakysymyksiä, huomasimme pian, että teorian tarkoitus on tukea analyysiamme, eikä sanella suoraan analyysin vaiheita ja menetelmiä. Laitoimme tarkoituksella kirjallisuuden hetkeksi sivuun, ja ryhdyimme tekemään varsinaista analyysia. Analyysin edetessä huomasimme, että olimme toimineet oikeaoppisen tutkijan tavoin, kun olimme luottaneet omiin ratkaisuihimme. Opinnäytetyö opetti siis meille soveltamisen taidon, jota varmasti tulemme työelämässä tarvitsemaan.

Vaikka tutkimuksen suorittamiseen mahtui hetkiä, jolloin tunsimme olevamme jumissa emmekä tieneet kuinka edetä tutkimuksen kanssa, huomasimme huvittuneina jälkeenpäin käyttäneemme ratkaisukeskeistä ajattelutapaa päästäksemme eteenpäin. Tällä tarkoitamme esimerkiksi esteiden ylittämistä muistelemalla sitä, millaisia voimavaroja meillä on käytettävissämme ja millä

keinoin olemme päässeet näinkin pitkälle. Jälkeenpäin tarkasteltuna ratkaisukeskeiset ajatukset ovat varmasti edesauttaneet opinnäytetyön valmistumista ajallaan, sekä voimaannuttanut meitä tutkijoina.

8.4 Lopuksi

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön suorittaminen oli hyvin antoisa kokemus. Kehityimme matkan varrella paitsi persoonina, myös sosionomeina ja tutkijoina. Olemme itse tyytyväisiä valmiiseen työhön ja yhteiseen panostukseemme opinnäytetyön eteen, vaikka kehittämiskohteita aina löytyykin.

Mielekkääksi koimme erityisesti haastattelujen tekemisen ja niiden purkamisen. Haastatteluista mielekkäät tekivät varmaankin sosiaalinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus, sekä tilanteen todellisuus ja aitous, kun haastattelut tapahtuivat haastateltavien omissa kodeissa. Vaikka litterointi oli aikaa vievää ja tarkkaa puuhaa, oli se myös hyvin palkitsevaa.

Analyysivaihe tuntui alkuvaikeuksien jälkeen myös mielekkäältä, sillä tässä vaiheessa pääsimme toden teolla sukeltamaan syvälle haastateltavien ajatuksiin, sekä saimme kirjoittamalla tuoda esiin haastattelujen antia. Analyysivaiheesta eteenpäin päästyämme koimme, että opinnäytetyömme etenee hyvällä tahdilla ja saamme konkreettisia tuloksia näkyville.

Haastavaa opinnäytetyössä, niin kuin varmasti muissakin isoissa töissä, oli alkuun pääseminen. Kirjoittaminen on meille molemmille mielekästä puuhaa, ja tekstin tuottaminen ei aiheuta juurikaan ongelmia. Opinnäytetyön aihe oli vähällä muuttua useaan otteeseen, ja tuntui välillä haastavalta pitää aihe sille asetettujen rajojen sisäpuolella. Opimme, että tutkija joutuu todella jatkuvasti pitämään tutkimustehtävät mielessään, jotta tutkimuksen perimmäinen tarkoitus ei pääse unohtumaan tai muuttumaan matkan varrella.

Kritiikiksi itsellemme ja tulevia tutkimuksia silmällä pitäen mainitsemme, että tutkijan vaara rakastua omaan tekstiinsä on todellinen. Havaitsimme omassa työskentelyssämme kenties liiallisen tunneperäisen sitoutumisen

opinnäytetyöhön, jolloin kritiikkiä ja rakentavaakin palautetta oli haastavaa ottaa vastaan. Ongelmalliseksi muodostui myös tekstin lyhentäminen. Tuntui siltä, että kaikki kirjattu tieto ja pohdinta olivat niin oleellista, että tekstiä oli miltei mahdotonta lyhentää tai poistaa kokonaan.

Kun ryhdyimme tekemään ehdotettuja muutoksia työhön ja tekstiin, oli meidän ensin harkittava tarkkaan ja sisäistettävä kritiikin tarkoitus ja perustelut. Vasta tällöin tunsimme oikeaksi muokata omaa tekstiämme, josta oli tullut meille niin rakasta. Jälkeenpäin ajateltuna tunteet esiintyvät huvittavina, ja niitä pystytään tarkastelemaan myös omin, kriittisin silmin.

Lopuksi tahdomme sanoa, että tätä kokemusta rikkaampana on hyvä aloittaa sosionomeina työelämässä. Opinnäytetyö toimii osoituksena oppineisuudestamme, ja toivomme että se tarjoaa lukijalle uudenlaisia näkökulmia uusperheellisyyteen. Toivomme myös opinnäytetyön tuottavan hyötyä SUPLI:lle sekä uusperheille, ja antavan ajattelemisen aihetta kaikille lukijoille. Kun eräs haastattelumme uusperheen äiti peräänkuulutti kaaoksensietokykyä uusperheessä, voimme todeta että sellaista tarvitaan myös tutkimuksen toteuttamisessa. Itse asiassa tähän kohtaan sopiikin hyvin lausahdus siitä, miten vain idiotit yrittävät pitää yllä järjestystä, - nerot hallitsevat kaaoksen.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Aaltonen, J. & Rinne, R. 1999. Perhe terapiassa – vuoropuhelua vuosituhannen vaihtuessa. Helsinki: Suomen Mielenterveysseuran Koulutuskeskus.

Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos: Väestöliitto.

De Paula, T. & Klang, B. 2007. Gummimammor, plastpappor och bonusbarn. Stockholm: Bokförlaget DN.

Forsberg, Hannele & Nätkin, Ritva 2003. Perhe murroksessa: kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Yliopistopainos. Helsinki: Gaudeamus.

Hayman, S. 1999. Sinun, minun, meidän, opas uusperheille. Suom. Tanner, K. Helsinki: Gummerus Kustannus OY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, T. 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen – yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Ijäs, K. 2009. Arvot asuvat kotona – ajatuksia perhearvoista. Helsinki: Kirjapaja.

Jaakkola, R.; & Sääntti, R. 2000. Uusperheitten lapset ja vanhemmat – perheitten rakenne, toiminta ja talous. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Jallinoja, R. 2009. Vieras perheessä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, Oy Yliopistokustannus & HYY Yhtymä.

Kinnunen, S. 2007. Kahden kauppa: kestävää parisuhdetta rakentamassa. Helsinki: Kirjapaja.

Kääriäinen, A. 2008. Ero haastaa vanhemmuuden. Helsinki: Libris Oy.

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Holm, J.; Huuskonen, P.; Jyrkämä, O.; Karnell, S.; Laimio, A.; Lehtinen, I.; Myllymaa T. & Vahtivaara, J-M. Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: ASPA: 9-13.

Mahkonen, S. 1998. Parisuhde ja vanhemmuus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Malinen, V.; Alkio, P. 2007. Paripsykoterapia ja parisuhteen ikuinen arvoitus. Helsinki: Väestöliitto.

Maurizio, A. 2006. Parisuhdeksi ja kolmen sukupolven perhe. (Suom. Kata, L.) Perheterapia 3/06, 28-36.

- Meeuwisse, A.; Sunesson, S. & Swärd, H. 2000. Socialt arbete – en grundbok. Fjärde tryckningen. Stockholm, Författarna och bokförlaget, Natur och Kultur. Määttä, K. 2002. Avioeron tuska ja helpotus. Helsinki: Tammi.
- Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet, Metodologia-sarja 4. 2. painos. Helsinki: International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet, Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, J. 2000. Metodologian perusteet ihmistieteissä, Metodologia-sarja 1. Helsinki: International Methelp Ky.
- Nousiainen, K. 2004. Lapsistaan erillään asuvat äidit. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Raittila, K.; Sutinen, P. 2008. Huonetta vai sukua: elämää uusperheessä. Helsinki: Kirjapaja.
- Rauha, M. 2003. Äitipuolen käsikirja: nauti elämästä uusperheessä. Helsinki: WSOY.
- Ritala-Koskinen, A. 2001. Mikä on lapsen perhe? Tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Helsinki: Väestöliitto.
- Ritala-Koskinen, A. 2005. Onko uusperheestä perheeksi? Tutkimus uusperheen kulttuurisesta kuvasta suomalaisten naisten- ja perhelehtien konstruoimana. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Robertson, A.; Adler-Baeder, F.; Collins, A; DeMarco, D; Fein, D; Schramm, D. 2006. Meeting the Needs of Married, Low-income Stepfamily Couples in Marriage Education Services: Final Report. Abt Associates Inc. Cambridge: Massachusetts.
- Sihvo, T. 2002. Työ ja parisuhde: tuleeko stressaantuneesta työntekijästä myös pahantuulinen puoliso? Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Suomen Uusperheellisten Liitto ry 2009. Toimintakertomus 2009. Turku: Suomen Uusperheellisten Liitto ry.
- Suomen Uusperheellisten Liitto ry 2010. Hankesuunnitelma: Uusparien vertaisryhmämallin kehittämis- ja juurruttamishanke. Turku: Suomen Uusperheellisten Liitto ry.
- Suomen Uusperheellisten Liitto ry 2007. Uusperheen vanhempien tukeminen, UPEA-projekti, loppuraportti. Turku: Suomen Uusperheellisten Liitto ry.
- Sutinen, P. 2005. Vanhempana ja aikuisena uusperheessä. Helsingin Yliopisto: Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 203. Helsinki: Yliopistopaino.
- Syrjäläinen, E.; Eronen, A. & Värri, V-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Trost, J. 2005. Kvalitativa intervjuer. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Watt Boolsen, M. 2007. Kvalitativa analyser. Första upplagan, första tryckningen. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Woods, P. 1999. Successful Writing for Qualitative Researchers. London: Routledge Ltd.

Sähköiset lähteet

Aaltonen, J. Viitattu 14.9.2010. Systemisen perheterapiateorian asema perheterapiassa ja perheterapiatutkimuksessa. Perhetutkimuksen päivät 2008: Jyväskylän yliopisto: Saatavissa: <https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/koulutus/pt-paivat2008/aaltonen>.

Ikonen, T. Viitattu 13.20.2010. Systeminen terapia, hypoteesit ja sirkulaarinen haastattelu. Itä-Suomen perheterapiayhdistys. www.ita-suomenperheterapiayhdistys.fi/.../0934499001173990986.doc.

KvaliMOTV 2010a. Viitattu 6.10.2010. Teemahaastattelu: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html.

KvaliMOTV 2010b. Viitattu 12.10.2010. Aineisto- ja teorialähtöisyys: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html.

KvaliMOTV 2010c. Viitattu 14.9.2010. Analyysin äärellä: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html.

KvaliMOTV 2010d. Viitattu 11.10.2010. Koodaus: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html.

Poliklinikka 2010. Viitattu 13.10.2010. Pariterapia: <http://www.poliklinikka.fi/?page=5575414&id=9262172>.

Suhdesoppa 2010. Viitattu 25.8.2010. Parisuhteen kehitysvaiheet: <http://www.suhdesoppa.fi/parisuhde/parisuhteen-kehitysvaiheet/#more-30>.

Suomen Uusperheellisten Liitto ry 2010a. Viitattu 26.8.2010. SUPLI: <http://www.supli.fi/suomen-uusperheellisten-liitto.html>.

Suomen Uusperheellisten Liitto ry 2010b. Viitattu 26.8.2010. Terapia: <http://www.supli.fi/terapia.html>.

Tilastokeskus 2010a. Viitattu 21.4.2010. Uusperheet 1990-2008: http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2008/perh_2008_2009-05-29_tau_004_fi.html.

Tilastokeskus 2010b. Viitattu 21.4.2010. Laatuseloste: Perheet: http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2008/perh_2008_2009-05-29_laa_001_fi.html.

Tutkimuspyyntö SUPLI:n parisuhdetoimintaan osallistuneille

Teemme opinnäytetyönä laadullista tutkimusta Turun ammattikorkeakouluun. Tutkimus käsittelee Suomen Uusperheellisten Liitto ry:n parisuhdetoiminnan merkitystä uusperheen parisuhteen hyvinvoinnille. Etsimme uusperheellisiä pariskuntia haastateltaviksi tutkimusta varten. Tutkimukseen tarvitaan yhteensä kolme uusperheellistä pariskuntaa. Haastateltavien tulisi olla osallistunut johonkin Suplin parisuhdetoimintaan, esim. vertaisryhmiin tai parisuhdeviikonloppuun. Tutkimus toteutetaan täysin luottamuksellisesti ja haastateltavien nimet muutetaan. Opinnäytetyössä käy ilmi vastaajien ikä, perhesuhteet sekä sukupuoli.

Haastattelu voidaan toteuttaa joko pariskunnan kotona tai yhteisesti sovitussa tapaamispaikassa. Pariskunnan osapuolia haastatellaan samanaikaisesti eri tilassa, ja tarkoituksena on selvittää pariskunnan kokemusta siitä, mikä merkitys Suplin parisuhdetoimintaan osallistumisella on ollut parisuhteelle ja sen hyvinvoinnille. Tarkastelemme haastattelussa myös sitä, minkälaisia haasteita uusperheen parisuhde pitää sisällään, ja mitä se toisaalta tarvitsee voidakseen hyvin.

Olemme kiitollisia kaikesta kiinnostuksesta tutkimustamme kohtaan, ja arvostamme avointa ja luottamuksellista asennetta haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteeseen ei ole välttämätöntä valmistautua etukäteen, mutta halutessanne voitte pohtia omaa uusperheen parisuhdetanne ja parisuhdetoiminnan merkitystä siihen.

Ystävällisesti, sosionomi-opiskelijat:

Minka Mansikka

GSM: 050*****

minka.mansikka@students.turkuamk.fi

roosa.m.laatta@students.turkuamk.fi

Roosa Laatta

GSM: 045*****

